

**VESIOSUUSKUNTIEN TOIMINNAN
LUOVUTTAMINEN LOVIISAN
VESILIIKELAITOKSELLE**

Tiivistelmä

Tekijä(t) Laukkanen, Pinja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 54 + 6	Valmistumisaika Kevät 2020
Työn nimi Vesiosuuskuntien toiminnan luovuttaminen Loviisan Vesiliikelaitokselle		
Tutkinto Insinööri (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tarkastellaan Loviisan alueella toimivien Pitkähän ja Teutjärven vesiosuuskuntien nykytilannetta ja valmiuksia luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle. Työn toimeksiantajina toimivat Loviisan kaupunki ja Loviisan Vesiliikelaitos.</p> <p>Työ tehtiin haastatteleamalla vesiosuuskuntien puheenjohtajia. Haastattelut tehtiin molempien vesiosuuskunnan edustajien kanssa Loviisan Vesiliikelaitoksen tiloissa. Haastateltavat olivat etukäteen saaneet tiedon kysymyksistä ja niiden pohjalta luotiin aiheesta keskustelua. Keskustelussa pyrittiin käymään läpi eri asioita kuin Rambollin vuonna 2018 teettämässä kyselyssä. Ennen haastatteluja etsittiin tietoa toiminnan luovuttamisen vaatimuksista ja vesihuoltoa koskevasta lainsäädännöstä. Toiminnan luovuttamista tarkastellaan eniten liiketoimintakaupan kautta.</p> <p>Haastattelujen perusteella voidaan vetää johtopäätös siitä, että tämänhetkinen tilanne on hyvä ja toiminnan luovuttaminen on mahdollista tulevaisuudessa. Suurimpina esteinä toiminnan luovuttamiselle ovat vesiosuuskuntien velat ja halu luovuttaa myös kiinteistökohtaiset pumppaamot. Loviisan Vesiliikelaitos ei kuitenkaan halua ottaa vastaan kiinteistökohtaisia pumppaamoita tai maksaa vesiosuuskunnan velkoja.</p>		
Asiasanat vesiosuuskunnat, vesihuolto, vesiliikelaitos		

Abstract

Author(s) Laukkanen, Pinja	Type of publication Bachelor's thesis	Published Spring 2020
	Number of pages 54 + 6	
Title of publication Transfer of the business of water cooperatives to the Water Company of Loviisa		
Name of Degree Bachelor of Engineering		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to examine the current situation of the Pitkääpää and Teutjärvi water cooperatives operating in the Loviisa region, as well as how prepared they are to transfer their activities to the Loviisa Waterworks. This thesis was made for City of Loviisa and the Loviisa Waterworks.</p> <p>The work was done by interviewing the chairmen of the water cooperatives. The interviews were conducted with representatives of both water cooperatives on the premises of Loviisa Waterworks. The interviewees had been informed of the issues in advance and the discussion was based on them. The discussion sought to look at things different from the survey conducted by Ramboll in 2018. Prior to the interviews, information was sought on the requirements for divestiture and on water supply legislation. Transfer of business is mostly viewed through a business acquisition.</p> <p>According to the survey, the situation of the water cooperatives is good and it is possible to transfer of business will be possible in the future. The biggest obstacle for the transfer of a business is the debt of the water cooperatives and the willingness to divest also the property-specific pumping stations, which Loviisa Waterworks does not want to accept.</p>		
Keywords water cooperatives, water supply, waterworks		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	VESIOSUUSKUNTA.....	2
2.1	Toiminta.....	2
2.2	Perustaminen	2
2.3	Hallitus.....	3
3	VESIOSUUSKUNTIEN HISTORIA, NYKYTILA JA TULEVAISUUS SUOMESSA	5
3.1	Historia	5
3.2	Nykytila.....	6
3.3	Tulevaisuus	6
4	VESIOSUUSKUNTIIN LIITTYVÄT LAIT JA ASETUKSET	9
4.1	Lakien peruseriaatteet	9
4.2	Vesihuoltolaki	10
4.2.1	Toiminta-alue.....	10
4.2.2	Liittymiskohta.....	11
4.2.3	Velvollisuudet	11
4.2.4	Maksut ja sopimukset	12
4.3	Ympäristönsuojelulaki ja -asetus.....	12
4.4	Terveystoimintalaki ja -asetus.....	14
4.5	Maankäyttö- ja rakennuslaki	15
4.6	Vesilaki	16
4.7	Osuuskuntalaki	17
4.8	Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä	18
4.9	Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla.....	18
4.10	Laki vesihuollon tukemisesta	19
4.11	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista	20
4.12	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista	23
4.13	Riskienhallinta	23
4.13.1	Water Safety Plan.....	24
4.13.2	Sanitation Safety Plan	24
4.14	Jätevesilakiuudistus.....	25

5	VESIOSUUSKUNTIEN YHDISTÄMINEN VESIHUOLTOLAITOKSEEN SUOMESSA	
	26	
5.1	Yhdistymismuodot	26
5.2	Liiketoimintakauppa	27
5.3	Lähtötilanneselvitys	28
5.4	Sopimukset.....	28
5.5	Arvonmääritys.....	29
5.6	Ehdot.....	30
5.7	Kauppakirja.....	31
5.8	Talous.....	31
5.9	Verot.....	32
5.10	Osuuskunnan purkaminen	34
5.11	Hyödyt ja haitat.....	35
5.12	Kokemuksia yhdistymisestä	37
6	TYÖN TAUSTA.....	38
6.1	Loviisan kaupunki	38
6.2	Loviisan Vesiliikelaitos	38
6.3	Vesiosuuskunnat	38
6.3.1	Pitkähään vesiosuuskunta	39
6.3.2	Teutjärven vesiosuuskunta	39
7	TYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT.....	41
8	TULOKSET.....	42
8.1	Pitkähään vesiosuuskunta	42
8.2	Teutjärven vesiosuuskunta	45
9	LOVIISAN VESILIIKELAITOKSEN EHDOT LIITTYMISELLE.....	48
10	YHTEENVETO HAASTETTELUISTA	49
10.1	Talous.....	49
10.2	Toimintaan sisältyvät maksut.....	49
10.3	Sopimukset.....	50
10.4	Henkilöstö.....	50
10.5	Verkosto	51
10.6	Yhteistyö.....	51
10.7	Toiminta-alueet.....	52
10.8	Verot.....	52
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	54

LÄHTEET	55
LIITTEET	61

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Loviisan Vesiliikelaitoksen, Loviisan kaupungin ja Pitkävään sekä Teutjärven vesiosuuskuntien kanssa. Opinnäytetyö käsittelee Loviisan alueella toimivaa kahta eri vesiosuuskuntaa ja niiden nykytilaa ja valmiutta luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle. Työ sai alkunsa Rambollin vuonna 2018 vesiosuuskunnille teettämästä kyselystä. Vesiosuuskuntien toiminnan vastaanottamisesta on kuitenkin puhuttu jo useampia vuosia.

Koko Loviisan alueella toimii yhteensä 21 vesiosuuskuntaa. Rambollin vuonna 2018 teettämän kyselyn mukaan 13 vesiosuuskuntaa 20:sta on esittänyt kiinnostusta luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle. Kolme vesiosuuskuntaa on ollut halukkaita yhdistymään toisen vesiosuuskunnan kanssa ja seitsemän haluaa jatkaa omillaan. Kaikilla kyselyyn vastanneilla vesiosuuskunnilla on yhteensä 1 750 liittymää, 261 km vesijohtoverkosta ja 287 km viemäriverkostoa. (Johansson 2018.)

Tällä hetkellä Loviisan Vesiliikelaitos myy vettä 19:lle vesiosuuskunnalle ja ottaa vastaan niistä jätevedet puhdistettavaksi. Kahdella vesiosuuskunnalla on omat vedenottamot, mutta jätevedet ohjataan Loviisan Vesiliikelaitoksen puhdistettavaksi. Pääosin vesiosuuskuntien tila on hyvä, mutta aktiivisten ihmisten löytyminen hoitamaan osuuskuntia on koettu hankalaksi.

Tämä työ sisältää tietoa vesiosuuskuntien nykytilasta ja lisäksi pohdintaa tulevaisuutta ajatellen. Tiedot vesiosuuskuntien nykytilasta kerättiin haastatteleamalla vesiosuuskuntien puheenjohtajia. Työn aikana koottiin yhteen tietoa Loviisan Vesiliikelaitokselle ja osuuskunnille yhdistymiseen liittyvistä asioista. Työssä nostettuja asioita voi soveltaa myös muiden Loviisan alueen vesiosuuskuntien kanssa, koska toiminnan luovutusehdot ovat kaikille samat. Toki kaikkien vesiosuuskuntien kanssa tilanteet tulee tarkastella aina tapauskohtaisesti.

Loviisan Vesiliikelaitos on jo aiemmin antanut Liljendalin kaupunginosan vesiosuuskunnille mahdollisuuden luovuttaa toimintansa Vesiliikelaitoksen hoidettavaksi entisen Liljendalin kunnan ja sen alueen osuuskuntien välillä sovittujen sopimusten perusteella. Samoja toiminnan luovutusehtoja voidaan käyttää muidenkin vesiosuuskuntien kanssa. Loviisan kaupunki haluaa taata palvelut vesiosuuskuntiin liittyjille tarjoamalla samaa toiminnan luovuttamisen mahdollisuutta muillekin vesiosuuskunnille. (Kaupunginvaltuusto 2019.)

2 VESIOSUUSKUNTA

2.1 Toiminta

Vesiosuuskunta huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta toiminta-alueellaan. Vesiosuuskunta on talousvettä toimittava laitos, jos se toimittaa talousvettä jakeluverkossa. Vain jätevesitoimintaan keskittyvä vesiosuuskunta ei ole talousvettä toimittava laitos. Toiminnan laajuus jakaa vesiosuuskunnan vielä erikokoisiin talousvettä toimittaviin laitoksiin: talousvettä toimitetaan vähintään 10 m³ päivässä tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin, jolloin noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta 1352/2015, tai talousvettä toimitetaan vähemmän, kuin 10 m³ päivässä tai alle 50 henkilön tarpeisiin, jolloin noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001. Vesiosuuskunnan toimintaa säätelevät myös monet muut eri lait ja asetukset. (Suomen vesiosuuskuntien liitto 2019.) Lainsäädäntöä ja erilaisia määräyksiä käsitellään yksityiskohtaisemmin luvussa 4.

Vesiosuuskunnan toiminnassa asiakkaat omistavat ja ylläpitävät itse vesihuoltopalveluita. Palveluiden hoitaminen hoituu yleensä talkootyöllä. Vesiosuuskunta voi talousveden lisäksi huolehtia jätevesistä. Jätevedet eivät kuitenkaan automaattisesti kuulu osuuskunnan huolehdittavaksi. Osuuskunta voi hankkia vetensä omasta pumppaamosta tai ostaa esimerkiksi kunnalliselta vesihuoltolaitokselta. Tavallisesti vesiosuuskunnalla on viidestäkymmenestä sataan asiakasta. Toimintalaajuudessa on paljon eroja, pienimmät vesiosuuskunnat ovat vain rakentaneet vesijohdon runkoputkesta ja suurimmat toimivat kuten kunnalliset vesihuoltolaitokset. (Luukkonen 2014c.)

Osuuskuntalain mukaan osuuskunnan toiminnan tarkoituksena on harjoittaa taloudellisia palveluita jäsentensä hyväksi, jotka osuuskunta järjestää itse, tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla. Toiminnan tarkoituksesta voi osuuskunnan säännöissä määrätä toisin. (Osuuskuntalaki 421/2013, § 5.)

2.2 Perustaminen

Vesiosuuskunnat muodostuvat yleensä haja-asutusalueelle (Luukkonen 2014c). Osuuskunnan perustaminen on monivaiheinen prosessi. Alkuun pääsemiseksi pitää olla tarpeeksi monta innokasta ja vesihuollon ammattitaitoista toimijaa. Tämän jälkeen tehdään alustava suunnitelma. Suunnitelman perusteella perustetaan vesiosuuskunta. (Suomen vesihuolto-osuuskunnat 2019.) Perustamista varten laaditaan kirjallinen perustamissopimus, jonka kaikki jäsenet allekirjoittavat (Osuuskuntalaki 421/2013, § 1). Perustamissopimuksessa on sopimuksen päivämäärä, kaikki perustajajäsenet ja kunkin merkitsemät

osuudet, osuudesta osuuskunnalle maksettava määrä, osuuden maksuaika ja osuuskunnan hallituksen jäsenet (Lehto & Holopainen 2019).

Sopimuksen allekirjoittavat osuuskunnan perustajat, jotka tulevat myös osuuskunnan jäseniksi. Osuuskunnan perustajina voi olla yksi tai useampi henkilö. Perustamissopimuksen liitteeksi laitetaan osuuskunnan säännöt. Jos tilikaudesta ei määrätä perustamissopimuksessa, tulee siitä määrätä säännöissä. (Lehto & Holopainen 2019.)

Osuuskunnan perustamisesta on tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin ja Verohallintoon. Kaupparekisteriin ilmoitus tehdään kolmen kuukauden sisään siitä, kun perustamissopimus on allekirjoitettu. Kirjanpito- ja verovellisuuden takia ilmoitus Verohallitukselle tehdään, kun toiminta alkaa. (Lehto & Holopainen 2019.)

Rakentamiseen tarvitaan rahaa, jolloin täytyy hankkia rahoitus. Alkupääoma voi olla omaa, vierasta tai molempia. Vieraan pääoman ongelma on se, että siitä pitää maksaa korkoa, eikä sen takaisinmaksu ole niin joustavaa. (Lehto & Holopainen 2019.)

Ennen kuin voidaan aloittaa rakentaminen, täytyy tehdä suunnitelma ja saada tarvittavat luvat. Maanomistajilta tarvitaan kirjalliset luvat putkistojen ja taloventtiilien sijoittamiseen. Kun verkosto on rakennettu, tehdään lopputarkastus ja otetaan verkostot käyttöön. (Suomen vesihuolto-osuuskunnat 2019.)

2.3 Hallitus

Useimmiten vesiosuuskuntaa johtaa hallitus, muutamissa osuuskunnissa on myös palkattu osa- tai kokoaikainen toimitusjohtaja, joka on ollut yleensä vesihuollon ammattilainen. Toimitusjohtaja huolehtii ja johtaa vesiosuuskunnan toimintaa yhdessä hallituksen kanssa. Hallituksen tehtävänä on päätösten tekeminen ja toimitusjohtajan vastuulla niiden päätösten vaatimien toimien toteuttaminen. Jos vesiosuuskuntaa johtaa pelkkä hallitus ovat molemmat tehtävät sen vastuulla. Lisäksi hallitukselle kuuluvat kaikki muut tehtävät, joita ei ole erikseen määrätty muille. (Luukkonen 2013a, Osa 4, 2.) Hallitus myös huolehtii siitä, että osuuskunnan kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Osuuskunnan toimintaa säätelee osuuskuntalaki 421/2013.

Kaikilla osuuskunnan jäsenillä on samat oikeudet, jollei laissa tai osuuskunnan säännöissä mainita toisin (Osuuskuntalaki 421/2013, § 7). Vesiosuuskunnan hallitukseen kuuluu yhdestä viiteen varsinaista jäsentä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos hallitukseen kuuluu alle kolme jäsentä, hallitukseen on valittava vähintään yksi varajäsen. Osuuskunnan säädökset jäseniä kohtaan koskevat myös varajäseniä. Jäsenten lisäksi hallitukseen

kuuluu puheenjohtaja, jonka valitsee hallitus. (Osuuskuntalaki 421/2013, § 8.) Lisäksi hallitukseen voi kuulua sihteeri ja rahastonhoitaja. Sihteeri huolehtii osuuskunnan kirjanpidosta ja rahastonhoitaja raha-asioista. Suuremmissa vesiosuuskunnissa hallituksen lisäksi toimii erillinen henkilöstö, joka huolehtii vesiosuuskunnan teknisistä toimista, esimerkiksi huolloista ja korjauksista.

Hallituksen on pidettävä osuuskunnan jäsenistä jäsenluetteloa. Luetteloon merkitään myös muut kuin vesiosuuskuntaan kuuluvat osuuskuntien tai osakkeiden omistajat. Luettelosta ilmenee jäsenen tai omistajan nimi, osoite ja jäsenyyden alkamispäivä. Jos jäsenillä tai osakkeiden omistajilla on erilaisia oikeuksia, tulee ne merkitä luetteloon. (Osuuskuntalaki 421/2013, § 14.)

Hallitus voi tehdä päätöksiä vain, kun paikalla on vähintään yli puolet jäsenistä, säännöissä voidaan edellyttää suurempaa määrää. Määrä lasketaan vain osuuskunnan hallituksen varsinaisista jäsenistä. Esteellisten jäsenten ei lasketa olevan paikalla. (Osuuskuntalaki 421/2013, § 3.)

3 VESIOSUUSKUNTIEN HISTORIA, NYKYTILA JA TULEVAISUUS SUOMESSA

3.1 Historia

Maaseudun ensimmäiset yhteiset vesijohdot rakennettiin ensin puukouruista ja 1880-luvulta lähtien käsityönä kairatuista mäntyukeista. Paikalliset putkimestarit valmistsivat ja asensivat puuputkia. Ensimmäiset yhteiset vesijohdot rakennettiin Pohjanmaalle. (Katko 2013, 27.) Vesijohtojen rakentamista vauhditti meijereiden tuottajille asettamat maidon laatuvaatimukset (Katko 2013, 27).

Yli 100 vuotta sitten veden hankkimiseksi asukkaat perustivat vesiyhtymiä. Yleisimpiä syitä vesiosuuskuntien syntyyn olivat huonolaatuinen kaivovesi ja veden saannin niukkuus. (Ryynänen 2003, 5.) Myös karjatalouden tarvitsema runsas vesimäärä edisti osaltaan vedenhankintaa (Katko 2013, 27). Myöhemmin osa vesiyhtymistä järjestäytyi vesiosuuskunnaksi (Ryynänen 2003, 5).

Vesiosuuskuntien oli helppo syntyä alueille, joissa oli jo totuttu yhteistoimintaan esimerkiksi järvenlaskuyhtiöiden kautta (Katko 2013, 27). Suomen ensimmäinen rekisteröity vesiosuuskunta perustettiin vuonna 1907 Tampereelle. Alkuaikoina vesiosuuskuntien toiminta oli vilkkainta Pohjanmaalla. Vesiosuuskuntia syntyi pääosin maaseuduille, koska kuntien ja kaupunkien resurssit eivät riittäneet laajentamaan veden saantia haja-asutusalueille. Syyt vesiosuuskunnan syntyyn ovat edelleen samat, mutta nykyään lähes kaikki uudet vesiosuuskunnat ostavat vetensä kunnan tai kaupungin vedenottamolta. (Ryynänen 2003, 5,10.)

Osuuskuntien kehityksen voi jakaa viiteen eri ajanjaksoon. Ensimmäinen ajanjakso oli 1900 - 1950 luku, jolloin vesiosuuskuntia perustettiin ilman taloudellisia tukia. (Katko 2013, 230 - 231.) Toisen ajanjakso alkoi 1950-luvulla, jolloin valtio alkoi tukea vesiosuuskuntien toimintaa. Valtio halusi parantaa veden saantia vesiosuuskuntien avulla pilaantuneen juomaveden aiheuttamien lavantautiepidemioiden, uudisrakentamisen ja kohonneen elintason tuomien vaatimusten vuoksi. Valtion tukea saadakseen oli vesiosuuskunta pitänyt rekisteröidä ja heillä täytyi olla asiantuntijan laatima suunnitelma toiminnasta. (Ryynänen 2003, 10.) Kolmannella ajanjaksolla 1970-luvulta alkaen, valtio on alkanut tukea haja-asutusalueiden vesihuoltoa. Vesiosuuskuntien ansiosta veden saantia on voitu laajentaa asemakaava-alueen ulkopuolelle. (Ryynänen 2003, 10.) Neljantenä ajanjaksona vuosina 1975 - 1990 vesiosuuskuntia perustettiin pääasiassa maaseuduille. 1990-luvulla vesiosuuskunnat alkoivat myös huolehtia asiakkaidensa jätevesistä. Viimeinen ajanjakso alkoi

1990-luvusta eteenpäin, jolloin isoimmat vesiosuuskunnat ovat alkaneet kehittyä taloudellisesti vahvoiksi ja itsenäisiksi laitoksiksi. (Katko 2013, 231.)

3.2 Nykytila

Tällä hetkellä Suomessa on noin 1500 vesihuoltolaitosta, joista noin 1000 on vesiosuuskuntia. Vesiosuuskunnat vastaavat noin 10% Suomessa myydystä talousvedestä. (Kuntaliitto 2007, 16.) On yleistä, että saman alueen vesiosuuskunnilla on yksi emolaitos, joka myy vetensä vesiosuuskunnille ja ottaa vastaan puhdistettavaksi näiden jätevedet.

Yleensä emolaitoksena toimii kunnan tai kaupungin vesihuoltolaitos. (Luukkonen 2013a, Osa 1, 9.)

Kuntaliitto teetti vuonna 2007 kyselyn kunnille vesihuollosta. Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 137 kuntaa, jolloin kyselyn vastausprosentti oli 33 %. Kyselyn mukaan 2000-luvun jälkeen 55 kuntaan kyselyyn vastanneista oli perustettu 180 uutta vesiosuuskuntaa. Uusista vesiosuuskunnista 71 % vastaa talousveden lisäksi jäteveden käsittelystä. Uusia vesiosuuskuntia on perustettu eniten Etelä- ja Itä-Suomeen. (Mynttinen & Taipale 2007, 4-5.)

Vesilaitosyhdistys teetti kyselyn vuonna 2010 vesiosuuskuntien liittymisestä toisiin vesiosuuskuntiin tai muihin vesihuoltolaitoksiin. Kyselyn perusteella 27 %:ssa kyselyyn vastanneista kunnista oli yhdistetty vesiosuuskuntia keskenään tai liitetty niitä kunnan vesihuolto-laitokseen. Puolet yhdistymistä oli tapahtunut vesiosuuskunnan ja kunnan vesihuoltolaitoksen kanssa. (VVY 2010, Luukkosen 2013a mukaan, Osa 1, 10.)

Osuuskuntia perustetaan edelleen vuosittain 50 - 70 kappaletta. Osuuskunnat ovat toiminnaltaan hyvin erikokoisia, suurimmat vastaavat kooltaan jopa keskikokoisia kunnan vesihuoltolaitoksia. (Repo 2011, Luukkosen 2013b mukaan, 4.) Isompia vesiosuuskuntia, jotka hoitavat vähintään 1000-1500 asukkaan veden saannista, on Suomessa noin 20 kappaletta. Suurin osa näistä vesiosuuskunnista on perustettu jo 1950-luvulla. Vesiosuuskunnat sijaitsevat pääosin Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Vuonna 2012 puolet isoista vesiosuuskunnista huolehti myös asiakkaidensa jätevesistä. (Katko 2013, 231.)

3.3 Tulevaisuus

Monien vesiosuuskuntien ongelmaksi on muodostunut aktiivisten ihmisten löytäminen ylläpitämään vesiosuuskunnan toimintaa. Talkooväki vanhenee entisestään monien nuorien muuttaessa kaupunkeihin. Tämä edesauttaa vesiosuuskuntien liittymistä kunnan vesihuoltolaitokseen.

Vastuuhenkilöiden tiedonpuute voi haitata ja hidastaa vesiosuuskuntien kehittymistä ja laadukkaiden vesihuoltopalveluiden turvaamista. Useimmissa vesiosuuskunnissa ei ole tietoa tai kokemusta, miten suunnittelu tulisi hoitaa pitkällä aikavälillä ja kuinka erityistilanteisiin tulisi varautua. (Takala 2008, 10.)

Muuttuva lainsäädäntö ja kuntaliitokset vaikuttavat tulevaisuudessa vesiosuuskuntien toimintaan. Velvoitteiden lisääntyminen voidaan kokea liian raskaaksi ja haasteelliseksi pienissä vesihuollon toimijoissa. Erityisesti vesiosuuskunnissa uudet lainsäädännön tuomat velvoitteet lisäävät ammattilaisten tarvetta, joka taas luo lisää kustannuksia.

Ympäristönsuojelulain ja haja-asutuksen jäteveden käsittelyä koskevan lainsäädännön seurauksena osuuskunnat ovat joutuneet huolehtimaan yhä enemmän jätevesistä, jotta jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteet on saatu täytettyä. Muutokset astuivat voimaan vuonna 2017.

Uusi asetus jätevesien hoitamisesta on myös ajanut vesiosuuskuntia liittymään vesihuoltolaitoksiin. Uusi jätevesilainsäädäntö vaikeuttaa pienten vesiosuuskuntien toimintaa. Näin ollen pienempiä vesiosuuskuntia kannustetaan tekemään yhteistyötä tai jopa sulautumaan yhteen. (Kaski 2017.)

Tarkentuneen lainsäädännön takia kiinteistökohtaisten jätevesien käsittelyn taso on ympäristönsuojelun kannalta yleensä heikommalla tasolla kuin kuntien omissa jätevedenpuhdistuslaitoksissa. Kuntien jätevedenkäsittelylaitoksilla yleensä resurssit ovat paremmat, joten puhdistus voidaan hoitaa tehokkaammin. Parempaan puhdistustulokseen vaikuttaa myös se, että kunnat ovat ympäristölupavelvollisia ja niitä valvotaan säännöllisesti. (Maa- ja metsätalousministeriö 2012, 12.)

Nykyään ei suositella enää muodostamaan uusia vesiosuuskuntia, vaan vesihuollon lisääminen hoidettaisiin laajentamalla vesihuoltolaitoksen verkostoa. Vesiosuuskuntia suositellaan myös yhdistymään ja muodostamaan suurempia kokonaisuuksia toimintavarmemman ja ammattimaisemman toiminnan takaamiseksi. (Johansson 2017.)

Vaikka useimmat vesihuoltolaitokset kannustavat vesiosuuskuntien keskinäiseen yhdistymiseen, on se harvinaisempaa kuin kunnalliseen vesihuoltolaitokseen yhdistyminen. Osuuskunnat toimivat samalla arvopohjalla ja toiminta on kutakuinkin samanlaista, jolloin luulisi yhteistyön onnistuvan helpommin toisen osuuskunnan kanssa kuin kunnallisen vesihuoltolaitoksen kanssa. Syynä tähän voi olla epäluottamus toista vesiosuuskuntaa kohtaan, mutta kuitenkin yleensä vain haluttomuus jatkaa koko vesiosuuskuntatoimintaa. (Pimiä 2019, 30.)

Usein myös ajatellaan, että vesiosuuskuntien verkostojen tulisi olla yhteydessä toisiinsa, jotta yhteistyö olisi mahdollista. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä. Kuitenkin verkostojen sijaitessa yhteydessä toisiinsa, yhdistymisen hyödyt ovat helpoiten osoitettavissa. Vesiosuuskunnat voivat kuitenkin yhdistää hallinnollisia, vaikka verkostot sijaisivat erillään toisistaan. (Pimiä 2019, 30.)

4 VESIOSUUSKUNTIIN LIITTYVÄT LAIT JA ASETUKSET

4.1 Lakien peruseriaatteet

Vesiosuuskuntien toimintaa koskevat monet eri lait ja asetukset (kuvio 1). Lainsäädännön hallinta vaatii vesiosuuskuntien vastuuhenkilöiltä useamman osa-alueen hallintaa ja ammattitaitoa. Lakeja täytyy osata tulkita oikein. Nykypäivänä vesiosuuskunnat joutuvat yhä enemmän turvautumaan ammattilaisten apuun, jotta asiat saadaan hoidettua ammattimaisesti. Kunnan viranomaiset ja ELY-keskukset valvovat vesihuoltolaitoksia lainsäädännön noudattamisessa.

Kansainvälisellä tasolla vesihuollon lainsäädännön pohjana toimivat Euroopan unionin vesipolitiikan puitedirektiivi 2000/60/EY ja juomavesidirektiivi 98/83/EY. Tässä opinnäytetyössä kuitenkin käsitellään vain Suomessa hyväksytyjä lakeja asetuksia. Lisäksi tässä työssä käsiteltävät lait ja pykälät ovat yleisesti vesihuoltolaitoksia koskevia. Vesihuollon asiakkaita tai yksityishenkilöitä koskevia lakeja tai asetuksia ei ole tässä työssä pääasiassa käsitelty.

Kuvio 1. Vesiosuuskuntatoimintaa säätelevät lait ja asetukset

4.2 Vesihuoltolaki

Vesihuoltolaki on vuonna 2001 voimaan tullut laki, jonka tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellistä ja moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti (Vesihuoltolaki 119/2001, § 1). Vesihuoltolaki ei kuitenkaan yksin säätele kaikkia vesihuoltoon ja hulevesiin liittyviä asioita. Vesihuoltolaissa säädetään vain vesihuollon kehittämistä, järjestelmistä, hoitamista, hulevesien viemäröinnistä ja vesihuoltolaitoksen asiakassuhteista. Muu lainsäädäntö toimii vesihuoltolain rinnalla. (Maa- ja metsätalousministeriö 2015, 9.)

Vesihuoltolain mukaan vesihuolto on veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista käytettäväksi talousvetenä sekä jäteveden käsittelystä huolehtimista (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 3 §). Vesiosuuskuntien osalta tämä voi tarkoittaa vain talousvedestä huolehtimista tai osassa vesiosuuskunnista myös jätevesistä huolehtimista.

4.2.1 Toiminta-alue

Kunnan alueella toimivalle vesihuoltolaitokselle hyväksytään toiminta-alue, jonka vesihuollosta sen tulee huolehtia. Toiminta-alue ei saa olla liian suuri, jotta vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan siitä taloudellisesti ja asianmukaisesti ja vesihuollosta perittävät kustannukset muodostuvat kohtuullisiksi ja asianmukaisiksi. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 8 §.)

Toiminta-alueen hyväksyminen on kunnan viranomaisen tehtävä. Kunnan on varattava valvontaviranomaisille mahdollisuus antaa lausuntoja ja mahdollistaa alueen kiinteistöjen omistajille sekä haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi. Kunnan viranomaisen hyväksyessä toiminta-alueita, tulee määrittää alueet, joiden kiinteistöjen on liityttävä vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston tai viemäriverkoston piiriin. Kunta voi tarvittaessa muuttaa toiminta-alueita. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 8 §.) Isommatkin laitokset voivat jäädä ilman vesihuoltolaitos nimitystä, jos niille ei ole määritelty toiminta-alueita (Maa- ja metsätalousministeriö 2015, 9).

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitseva kiinteistö on liitettävä kunnan vesijohtoon ja jätevesiviemäriin. Taajaman ulkopuolella sijaitsevan kiinteistön ei tarvitse liittyä vesijohtoon, jos vesihuoltolaitteisto on rakennettu ennen virallista toiminta-alueita ja kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi laatuvaatimukset täyttävää talousvettä. Taajaman ulkopuolella sijaitsevan kiinteistön ei tarvitse liittyä jätevesiviemäriin, jos kiinteistön vesihuoltolaitteisto

on rakennettu ennen virallista toiminta-aluetta ja jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään tai kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulain säädöksiä. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 10 §.)

4.2.2 Liittymiskohta

Vesijohtoverkoston liittäessä määritellään liittymiskohta, jonka tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä. Liittämiskohdan sijainnin takia ei saa aiheutua kohtuuttomia kustannuksia kiinteistön omistajalle tai haltijalle. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 12 §.) Kiinteistön omistaja tai haltija huolehtii kiinteistönsä vesihuoltolaitteiston huollosta ja kunnosta liittymiskohtaan saakka. Laitteiston tulee olla yhtenäinen kunnan vesihuoltolaitoksen laitteiston kanssa. (Vesihuoltolaki 119/2001, 13 §.)

Kiinteistökohtainen vesihuoltolaitteisto täytyy pitää sellaisessa kunnossa ja käytettävä siten, ettei siitä aiheudu vaaraa tai haittaa laitteiston käyttäjälle, terveydelle tai ympäristölle. Vesihuoltolaitteiston turvallisen käytön takaamiseksi sen kunto tulee tarkastaa. Kiinteistön omistaja ei voi estää vesihuoltolaitoksen edustajaa tekemästä kuntotarkastusta. Tarkastus tulee kuitenkin tehdä niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa kiinteistölle ja sen käytölle. (Vesihuoltolaki 119/2001, 13 §.)

4.2.3 Velvollisuudet

Vesihuoltolaitoksen toiminnan edellytyksenä on laatia ja pitää ajan tasalla, yhdessä kunnan kanssa, toiminta-alueen vesihuollon kehittämissuunnitelmaa. Kehittämissuunnitelmia laatiessaan kunnan tulee tehdä riittävästi yhteistyötä muiden alueen vesihuoltolaitosten laitoksille vettä toimittavien ja niiden jätevesiä käsittelevien laitosten kanssa. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 5 §.)

Vesihuoltolaitoksella on tiedottamisvelvollisuus. Veden laadusta tulee tiedottaa tarpeeksi usein, vaikka sen laatu ei muuttuisikaan. Jäteveden puhdistuksen tasosta sekä vesihuollon maksujen muodostumisesta tulee myös tiedottaa. (Vesihuoltolaki 119/2001, 16 §.) Talousveden tarkat laatuvaatimukset on esitetty talousvesiasetuksen 1352/2015 4. §:n mukaisissa liitteissä. Tiedottamisvelvollisuuteen liittyy myös se, että vesihuoltolaitosten on julkaistava julkisesti tilinpäätöstiedot, toimintakertomus, hinnoitteluperusteet ja hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavat luvut (Suomen Vesilaitosyhdistys ry 2017).

4.2.4 Maksut ja sopimukset

Vesihuoltolain mukaan vesihuollon ja hulevesien viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 18 §.) Lyhyellä tähtäimellä maksujen tulisi kattaa ainakin vesihuoltopalveluiden vuosittaiset kustannukset. Pitkällä tähtäimellä puolestaan maksujen tulee kattaa odotettavien investointien kustannukset. (Suomen Vesilaitosyhdistys ry 2017.)

Vain käyttömaksun periminen vesihuollosta on pakollista. Käyttömaksu perustuu kiinteistön käyttämän veden ja jäteveden määrään ja laatuun. Myös hulevesistä voidaan periä käyttömaksua. Käyttömaksun lisäksi laitos voi periä liittymismaksua ja perusmaksua sekä muita maksuja laitoksen toimittamista palveluista. Nämä maksut voivat olla eri alueilla erisuuruisia. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 19 §.)

Vesilaitosyhdistyksen laatiman oppaan ”vesihuoltolaitosten maksuja koskevat ohjeet ja suositukset” mukaan suositellaan, että vesilaitokset keräisivät varansa 50/50 suhteella eli 50% varoista kerättäisiin perusmaksulla ja 50% käyttömaksuilla. 50/50 suhteen uskotaan riittävän kannustimeksi vastuulliselle vedenkäytölle. (Suomen Vesilaitosyhdistys ry 2017.)

Vesihuollosta perittäviä sopimuksen mukaisia maksuja ja muita sopimusehtoja voi muuttaa vain, jos sopimuksen sisältö ei kokonaisuutena olennaisesti muutu, lainsäädännön muuttuessa, viranomaisen päätöksen perusteella tai jos olosuhteet muuttuvat olennaisesti. Vesihuoltolaitoksella on oikeus tehdä sopimusehtoihin pieniä muutoksia, jotka eivät vaikuta keskeisesti sopimusten sisältöön. (Vesihuoltolaki 119/2001, 23 §.)

Kun sopimusehtoja muutetaan, tulee asiakkaalle lähettää siitä tieto hyvissä ajoin, miten ja mistä ajankohdasta maksut ja muut sopimusehdot muuttuvat sekä mikä on syy muutokseen. Muutos saa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden päästä ilmoituksesta, jos sen perusteena on muu kuin lainsäädännön muuttuminen tai viranomaisen päätös. (Vesihuoltolaki 119/2001, § 23.)

Vesihuoltolaki ei yksin säätele vesihuoltoa koskevista maksuista. Vesihuoltomaksuja säätelevien pykälien rinnalla toimivat myös kuluttajansuojalaki, kuntalaki, maankäyttö- ja rakennuslaki sekä laitosten taloudenpitolaki, kilpailusäädäntö, arvonlisäverolaki ja elinkeinolaki (Suomen Vesilaitosyhdistys ry 2017).

4.3 Ympäristönsuojelulaki ja -asetus

Ympäristönsuojelulaki on vuonna 2014 voimaan tullut laki. Ympäristönsuojelulain tarkoituksena on muun muassa ehkäistä ympäristön pilaantumista, torjua ilmastonmuutosta,

edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöasioiden päätöksen tekoon (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 1 §).

Vesihuoltolaitoksella on velvollisuus olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 6 §). Jos vesihuoltolaitoksen toiminnasta aiheutuu tai uhkaa aiheutua ympäristön pilaantumista, on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin pilaantumisen ehkäisemiseksi tai leviämisen estämiseksi (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 14 §). Jos kuitenkin pilaantumista ei voida kokonaan ehkäistä, täytyy se rajoittaa mahdollisimman vähäiseksi. Mahdolliset päästöt ympäristöön ja viemäriverkoston pitää minimoida. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 7 §.)

Vesihuoltolaitoksen toiminnan seurauksena maahan ei saa jättää tai päästää jätettä, muuta ainetta, organismeja tai mikro-organismeja siten, joka johtaisi maaperän laadun huononemiseen. Huononemisesta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edun loukkaus (maaperän pilaamiskielto) (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 16 §.)

Ympäristönsuojelulain 17 § pykälässä on määritelty pohjaveden pilaamiskielto. Siinä sanotaan, että ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa johtaa sellaiseen paikkaan, missä on riski pohjaveden pilaantumiselle. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 17 §.) Vesihuoltolaitosten kannalta pohjavedenpilaamiskielto koskee jätevesien pääsemistä pohjavesialueille.

Jos vesihuoltolaitoksella on asukasvastineluvultaan yli 100 hengen jäteveden käsittelyyn tarkoitettu jätevedenpuhdistamo, täytyy kyseiselle puhdistamolle olla ympäristölupa. Ympäristöluvan myöntää valtion ympäristölupaviranomainen (Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta 713/2014, 1 §.)

Talouslyätevedet on puhdistettava siten, että ympäristöön aiheutuva kuormitus vähenee orgaanisen aineen osalta vähintään 80 prosenttia, kokonaisfosforin osalta vähintään 70 prosenttia ja kokonaistypen osalta vähintään 30 prosenttia verrattuna haja-asutuksen kuormitusluvun avulla määritettyyn käsittelemättömän jäteveden kuormitukseen (perustason puhdistusvaatimus). (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 154b §.) Kuormitusluku orgaanisen aineen osalta on 50 g/hlö/vrk, kokonaisfosforin osalta 2,2 g/hlö/vrk ja kokonaistypen osalta 14 g/hlö/vrk (Jätevesiopas 2019).

Vesihuoltolaitoksella on velvollisuus valvoa, ettei viemäriverkoston pääse ympäristölle, ihmiselle tai vesien käyttöä haittaavia aineita. Viemäriin ei saa päästää teollisuusjätevesiä tai muita pilaavia aineita sisältäviä jätevesiä, vaan ne tulee esikäsitellä asianmukaisesti. (Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta 713/2014, 41 §.) Vähäiset määrät muita

kuin vesikäymälöiden jätevesiä voidaan johtaa maaperään, jos niiden määrä on vähäinen eikä niistä aiheudu ympäristön pilaantumista (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 155 §).

4.4 Terveydensuojelulaki ja -asetus

Terveydensuojelulaki on vuonna 1994 voimaan tullut laki, jonka tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveystahetta (Terveydensuojelulaki 763/1994, 1 §). Vesihuollon kannalta terveystahetta voivat aiheuttaa veden välityksellä leviävät taudit.

Talousveden vaatimuksena on, että sen tulee olla terveydelle haitatonta ja tarkoitukseen soveltuva. Talousveden käsittelyssä tai jakelussa käytetyistä aineista tai laitteissa käytetyistä materiaaleista ei saa joutua talousveteen epäpuhtauksia suurempia määriä kuin niiden käyttötarkoituksen mukaan on tarpeellista, eivätkä ne saa vaarantaa talousveden laatuvaatimusten täyttymistä. (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, § 17.)

Vesihuoltolaitoksen työntekijöillä, joilla on vaikutusta talousveden laatuun, täytyy olla sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston myöntämä todistus laite teknisestä ja talousvesihygieenisestä osaamisesta. Todistuksen saamiseksi tulee suorittaa hyväksytysti pätevyystesti. Todistus on voimassa viisi vuotta. (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, 20b §.)

Pätevyystestissä arvioidaan henkilön laite teknisiä ja talousvesihygieenisia perustietoja veden hankinnasta, käsittelystä, vesijohtoverkostoista, lainsäädännöstä, talousveden laadun valvonnasta ja huollosta. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laite teknisestä ja talousvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1351/2006, 4 §.)

Vesityökortin testaajina voivat toimia kaikki Valviran myöntämät henkilöt. Valvira pitää testaajista luettelo, joka löytyy Valviran verkkosivuilta. Testaaja järjestää testitilaisuudet ja huolehtii niiden tiedottamisesta, tarkastaa testisuoritukset Valviran toimittamien ohjeiden mukaisesti ja toimittaa Valviraan tiedot testin hyväksytysti suorittaneista. (Valvira 2020.)

Häiriötilanteita ja niiden ehkäisemistä varten tulee vesiosuuskunnalla olla yhdessä kunnan terveydensuojeluviranomaisen ja muiden viranomaisten kanssa tehty häiriötilannesuunnitelma. Suunnitelmassa ilmenee häiriötilanteiden ehkäisy, häiriötilanteissa toiminta ja se, kuinka poistetaan ja minimoidaan häiriötilanteesta aiheutuvat terveystahetit. (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, 8 §.)

Lisäksi on luotava sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston kanssa suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi häiriötilanteissa. Häiriötilannesuunnitelman tarkemmat vaatimukset löytyvät sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 683/2017 lakipykälästä 7a. (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, 8 §.)

Terveydensuojelulain luvussa viisi kerrotaan, että talousvedellä tarkoitetaan kaikkea vettä, joka on tarkoitettu juomavedeksi, ruuan valmistamiseen tai muihin kotitaloustarkoituksiin ja voidaan käyttää elintarvikkeiden valmistukseen, jalostukseen, säilytykseen ja markkinoille saamiseen (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, 16 §).

Vesihuoltolaitoksen talousveden laadun valvonta on pohjaututtava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Riskin arviointi tehdään yhteistyönä vesihuoltolaitoksen ja viranomaisten välillä. (Laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016, 20 §.)

Jätevesien syntyessä ne on johdettava ja puhdistettava niin, ettei siitä synny terveydelle haittaa (Terveydensuojelulaki 763/1994, 22 §). Pääasiassa vesiosuuskunnat johtavat jätevetensä kunnan jätevedenpuhdistamon hoidettavaksi. Tiukentuneen lainsäädännön myötä vesiosuuskunnat ovat kuitenkin lisänneet jätevedenkäsittelyä.

Talousvettä toimittavan laitoksen on mahdollisessa epidemiatilanteessa tai epäillessä toimittamansa talousveden voivan aiheuttaa epidemian, tehtävä ilmoitus välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja ryhdyttävä toimenpiteisiin epidemian estämiseksi ja talousveden laadun parantamiseksi (Terveydensuojelulaki 763/1994, 20a §).

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa säännöllisesti talousvettä. Valvontatutkimusnäytteiden vähimmäismäärät on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista liitteessä II.

Säännölliseen valvontaan sisältyy jatkuva valvonta, jonka tarkoituksena on hankkia säännöllisesti tietoa talousveden laadusta, käsittelystä ja laatuvaatimusten täyttymisestä. Lisäksi valvontaan kuuluu jaksottainen seuranta, jonka avulla on tarkoitus selvittää, täyttykö talousvesi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista liitteen I mukaiset vaatimukset. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015, 7 §.)

4.5 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki on vuonna 1999 voimaan tullut laki, jonka tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinym-

päristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 1 §). Lain asetuksissa on säädöksiä koskien vesihuoltoverkoston sijoittamista ja hulevesien hallintaa (Maa- ja metsätalousministeriö 2015, 9).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella, voimassa tai laadittavana olevalla kaava-alueella, vesihuoltolaitoksen laitteistoja ei saa rakentaa niin, että siitä on haittaa voimassa olevalle kaavalle tai, että uuden kaavan laatiminen vaikeutuu (Vesihuoltolaki 119/2001, 13 §).

Pykälän 14 mukaan kunnassa tulee olla rakennusjärjestys. Rakennusjärjestyksessä ilmenee paikallisiin oloihin sopeutuva rakentaminen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioiminen ja elinympäristön toteutumisen ja säilymisen kannalta tarpeelliset määräykset. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 14 §.)

Lain mukaan toimenpidelupa tarvitaan kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien rakentamiseen tai muuttamiseen (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 126a §). Rakennusjärjestyksen määräykset voivat koskea vesihuollon järjestämistä (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 14 §).

4.6 Vesilaki

Vesilaki on vuonna 2011 voimaan tullut laki, jonka tarkoituksena on säädellä vesitaloushankkeiden lupa-asioita. Lupa-asioita ovat esimerkiksi erilaiset vesistöihin liittyvät rakennushankkeet, vesivoiman hyödyntäminen, vesiliikennealueet, puun uitto, ojitus ja vesistön säännöstely ja ottaminen. (Ympäristö 2016.)

Lain tavoitteena on mahdollistaa vesivarojen ja vesiympäristön käyttö mahdollisimman yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväksi. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja ja parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa. (Vesilaki 587/2011, 1. luku, 1 §.)

Vesihuoltolaitoksen vesitaloushankkeet täytyy toteuttaa niin, että vesivaroja ja vesialueita käytetään säästeliäästi niin, ettei siitä aiheudu haittaa tai yksityisen edun loukkausta, jos kustannukset eivät nouse kohtuuttomiksi vahingon seuraukseen verrattuna (Vesilaki 587/2011, 2. luku, § 7). Vesitaloushankkeella täytyy olla lupaviranomaisen lupa, jos hanke huonontaa vesistön tai pohjavesiesiintymän tilaa ja käyttökelpoisuutta veden käytössä tai vedenotossa. Lisäksi tarvitaan lupa, jos vedenotto vähentää olennaisesti tärkeän pohjavesialueen antoisuutta tai sen käyttökelpoisuutta. (Vesilaki 587/2011, 3. luku, 2 §.)

Vesihuoltolaitos tarvitsee aina lupaviranomaisen luvan, jos sen ottama vesimäärä pohjavedestä on yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa sekä muuhun toimenpiteeseen jossa pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa. (Vesilaki 587/2011, 3. luku, 3 §.) Vesilakiin liittyvät valvontatehtävät hoitavat kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus eli ELY-keskus (Vesilaki 587/2011, 1. luku, 7 §).

4.7 Osuuskuntalaki

Osuuskuntalaki on vuonna 2013 voimaan tullut laki rekisteröityjen osuuskuntien asioiden säätelemiseksi (Osuuskuntalaki 421/2013, 1 §). Osuuskuntalaki toimii kaiken muun lain-säädännön ohella. Laki on säädetty suoraan osuuskuntatoimintaa varten, ja se luo pohjan osuuskuntatoiminnalle. Vesiosuuskunnat ovat yleensä osuuskuntamuotoisia, jolloin ne on määrätty noudattamaan osuuskuntalakia.

Osuuskunnan toiminnan tarkoituksena on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita, jotka osuuskunta järjestää tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla. Osuuskunnan yleisin palvelu on veden toimittaminen. Toiminnan tarkoituksesta voidaan myös säännöissä määrätä toisin. (Osuuskuntalaki 421/2013, 1. luku, 5 §.)

Osuuskuntalaki turvaa, ettei osuuskunnan jäsenien tarvitse henkilökohtaisesti vastata osuuskunnan velvoitteista. Osuuskunnan säännöissä voidaan kuitenkin määrätä jäseniä ottamaan useita osuuksia ja osakkeita. (Osuuskuntalaki 421/2013, 1. luku, 2 §.)

Kun on liittynyt osuuskunnan jäseneksi, ei jäsenyyttä voi siirtää toiselle, jollei säännöissä määrätä toisin (Osuuskuntalaki 421/2013, 1. luku, 4 §). Osuuskunnan jäsenyydestä voi kuitenkin erota toimittamalla kirjallisen eroilmoituksen (Osuuskuntalaki 421/2013, 3. luku, 2 §). Osuuskunnasta voidaan myös erottaa jäsen, jos koetaan, että hän on laiminlyönyt velvollisuutensa jäsenenä. Säännöissä voi myös olla muita eroamisperusteita. (Osuuskuntalaki 421/2013, 3. luku, 3 §.)

Osuuskunnan päätöksiä tehtäessä kaikilla jäsenillä on samat oikeudet, jollei laissa säädetä tai säännöissä ole mainittu toisin. Kaikki osuudet ja osakkeet tuottavat osuuskunnassa yhtäläiset oikeudet, jollei tässä laissa säädetä tai säännöissä määrätä toisin. (Osuuskuntalaki 421/2013, 1. luku, 7 §.)

Osuuskunnalla tulee olla omat säännöt, jossa on aina mainittava osuuskunnan: toiminimi, kotipaikka ja toimiala. Jos osuuskunta käyttää toiminimeään kaksi- tai useampikielisenä,

toiminimen kaikki ilmaisut on mainittava säännöissä. (Osuuskuntalaki 421/2013, 2. luku, 3 §.)

4.8 Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä

Valtioneuvoston vuonna 2006 voimaan tullutta asetusta yhdyskuntavesistä sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukaista ympäristölupaa edellyttävään yhdyskuntajätevesien käsittelyyn ja johtamiseen (Valtioneuvoston asetus yhdyskuntavesistä 888/2006, 1 §). Asetuksen liitteistä löytyy jätevesien käsittelyvaatimukset, yhdyskuntajätevesien tarkkailu ja sen tulosten arviointi ja puhdistustehon vaatimukset.

Vesihuoltolaitosten tulee jätevesiviemärien suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa ottaa huomioon jäteveden käsittelyvaatimukset ja käytettävä parasta käyttökelpoista tekniikkaa. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota yhdyskuntajätevesien määrään ja ominaisuuksiin, vuotojen estämiseen ja ylivuotovesistä aiheutuvaan vesien pilaantumisen rajoittamiseen. (Valtioneuvoston asetus yhdyskuntavesistä 888/2006, 3 §.)

Vesistöjen suojelemiseksi jätevedenpuhdistuksessa muodostuvaa lietettä tai käsittelemätöntä jätevettä ei saa päästää vesistöön (Valtioneuvoston asetus yhdyskuntavesistä 888/2006, 5 §). Jätevedet on puhdistettava biologisesti tai sitä vastaavalla tavalla, jotta se täyttää jätevedelle asetut käsittely vaatimukset (Valtioneuvoston asetus yhdyskuntavesistä 888/2006, 4 §).

Jäteveden puhdistusta tulee seurata erilaisten näytteiden avulla. Joten jätevedenpuhdistamo tulee rakentaa sellaiseksi, että edustavien näytteiden ottaminen on mahdollista. Yhdyskuntajätevedenpuhdistamon kuormitusta ja sen vaikutuksia vastaanottavaan vesiympäristöön tulee tarkkailla. Tarkkailun on täytettävä asetuksen liitteessä olevat vaatimukset. (Valtioneuvoston asetus yhdyskuntavesistä 888/2006, 6 §.)

4.9 Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla

Valtioneuvoston vuonna 2017 voimaan tullut asetus talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Asetusta sovelletaan talousjäteveden johtamiseen ja käsittelyyn ympäristönsuojelulain (527/2014) 16 luvussa tarkoitetuissa tilanteissa (Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 157/2017, 1 §.)

Talousjätevesistä ympäristöön joutuvaa kuormitusta on vähennettävä orgaanisen aineen osalta vähintään 90 prosenttia, kokonaisfosforin osalta vähintään 85 prosenttia ja kokonaistypen osalta vähintään 40 prosenttia verrattuna käsittelemättömän jäteveden kuormitukseen. (Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 157/2017, 4 §.)

Turvallisuuden kannalta on tärkeää, että jokaisesta jätevesijärjestelmästä on ajan tasalla olevat käyttö- ja huolto-ohjeet. Käyttöohjeiden tulee sisältää tiedot huoltoa vaativista kohteista, huoltovälistä, yleisimmistä jätevesijärjestelmän vikatilanteissa toimimisesta ja jätevesijärjestelmän suunnittelijan ja rakentajan yhteystiedot. (Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 157/2017, 7 §.)

4.10 Laki vesihuollon tukemisesta

Vuonna 2004 voimaan tulleessa laissa säädetään vesihuollon tukemisesta valtion talousarviossa vesihuoltoa varten myönnettävillä määrärahoilla. Vesihuoltoavustuksiin sovelletaan lisäksi valtionavustuslain (688/2001) säädöksiä. (Laki vesihuollon tukemisesta 686/2004, 1 §.)

Valtion jakamia tukia kohdennetaan vesihuollon kehittämishankkeisiin, jotka eivät muuten taloudellisista syistä toteutuisi (Maa- ja metsätalousministeriö. 2012, 11). Vesihuoltotoimenpidettä voidaan tukea myöntämällä sitä varten avustusta (vesihuoltoavustus) tai toteuttamalla toimenpide valtion työnä (Laki vesihuollon tukemisesta 686/2004, 2 §). Tukea on mahdollista saada vesihuoltolaissa 119/2001 määritellyt vesihuoltolaitokset tai muut vesihuoltoa varten perustetut yhtymät tai yhteisöt taikka kuntayhtymä tai kunnan vesihuoltotoimenpide. (Laki vesihuollon tukemisesta 686/2004, 3 §.)

Tukemisen yleisenä edellytyksenä on, että vesihuoltotoimenpiteen toteuttamisesta tulee olla taloudellista, terveydellistä tai ympäristönsuojelullista hyötyä. Lisäksi sitä varten tulee olla laadittu suunnitelma, jossa on otettu huomioon kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma ja alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma. Vedenhankintaa tuettaessa varmistetaan jätevesien käsittelyn riittävyys ja vedenhankintaan liittyvät näkökohdat otetaan riittävästi huomioon. Toimenpiteen kustannusten täytyy kuitenkin olla kohtuulliset. Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä on, että vesihuollosta perittävillä maksuilla ei kateta niitä kustannuksia, joita varten tukea haetaan. Kustannuksiin on mahdollista saada maksimissaan 75 prosenttia kustannuksista kattava tuki. (Laki vesihuollon tukemisesta 686/2004, 4 §.)

4.11 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2015 voimaan tullessa ja 2017 muutetussa talousvesiasetuksessa säädetään:

1. *talousveden laatuvaatimuksista, laatuavoitteista ja desinfioinnista;*
2. *menettelystä, jos talousvesi ei täytä laatuvaatimuksia tai -avoitteita;*
3. *talousveden säännöllisestä valvonnasta;*
4. *talousvettä toimittavan laitoksen toimintaa koskevan hakemuksen sisällöstä;*
5. *talousveden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arvioinnista ja hallinnasta;*
6. *talousveden radioaktiivisista aineista aiheutuvan säteilyaltistuksen rajoittamisesta;*
7. *häiriötilanteisiin varautumista koskevan suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta.*

(Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta 683/2017, 1 §.)

Ennen toiminnan aloitusta talousvettä toimittavan laitoksen on haettava toimintansa hyväksymistä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta vähintään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Vedenottoa ja käsittelyä laajennettaessa on toiminnan hyväksymistä haettava uudestaan vähintään 30 vuorokautta ennen suunniteltua toiminnan muuttamista. (Terveydensuojelulaki 763/1994, 18 §.)

Talousvettä toimittavan laitoksen toimintaa koskevasta hakemuksesta on käytävä ilmi:

1. *laitoksen nimi, kotipaikka, Y-tunnus ja yhteystiedot;*
2. *kopio vesilain (587/2011) 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta luvasta veden ottamiseen ja, jos vettä ostetaan, vettä myyvän laitoksen yhteystiedot;*
3. *toimitettavan talousveden määrä vuodessa, veden käyttäjien määrä sekä niiden vaihtelu eri ajankohtina;*
4. *vedentuotantoketju;*
5. *vedenottamoiden, vedenkäsittelylaitosten ja vedenjakelualueiden sijainti kartalla;*

6. raakaveden laatu ja, jos vettä ostetaan, ostettavan veden laatu;
7. veden käsittely ja käsittelyyn käytettävät kemikaalit;
8. käsitellyn veden laatu;
9. laitoksen henkilökunnan pätevyys;
10. vedentuotantoketjun riskinarviointi ja riskienhallinta tai aikataulu riskienhallinnan toimista;
11. laitoksen omavalvonta;
12. esitys valvontatutkimusohjelmaksi;
13. varautuminen häiriötilanteisiin ja muiden toimijoiden kanssa suunniteltu yhteistyö häiriötilanteissa tai aikataulu häiriötilanteisiin varautumisen toimista;
14. muut mahdolliset tarpeelliset tiedot talousveden laadun arvioimiseksi.

(STM asetus 683/2017, 3a §.)

Asetuksen liitteistä on nähtävillä talousveden laatuvaatimukset. Laatuvaatimukset koskevat talousvettä toimittavaa laitosta siinä kohtaa, kun vesi otetaan hanasta. Pulloissa tai säiliöistä toimitettavan veden osalta vaatimukset astuvan voimaan siinä kohdassa, jossa vesi pullojetaan tai pakataan säiliöihin. Tankista otettavan veden osalta siinä kohdassa, jossa vesi otetaan tankista. Elintarvikehuoneiston osalta siinä kohdassa, jossa vettä käytetään huoneistossa. (STM asetus 683/2017, 5 §.)

Talousveden laadun ylläpitämiseksi ja laatuvaatimusten täyttymisten valvomiseksi tulee talousvettä tutkia säännöllisesti. Säännölliseen valvontaan kuuluu jatkuva valvonta, joka sisältää tiedon veden laadusta, desinfiointin tehokkuuden ja laatuvaatimusten täyttymisen. Valvontaan kuuluu myös jaksottainen seuranta, jossa selvitetään täyttääkö talousvesi sille asetetut vaatimukset. (STM asetus 683/2017, 7 §.)

Valvontaa varten vesiosuuskunnan tulee yhdessä terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia laitospohjainen valvontatutkimusohjelma. Valvontatutkimusohjelmaa varten täytyy tarvittaessa pyytää lausunto kaikilta niiltä kunnan terveydensuojeluviranomaisilta, joiden toimialueelle vedenjakelualue ulottuu. Tarvittaessa lausunto on pyydettävä myös aluehallintovirastolta sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Näille tahoille valvontatutkimusohjelma lähetetään myös tiedoksi. (STM asetus 683/2017, 8 §.)

Valvontatutkimusohjelman sisältö ilmenee sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista liitteestä kaksi. Valvontatutkimusohjelma tarkistetaan viiden vuoden välein. (STM asetus 683/2017, 8 §.) Tarvittaessa kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä talousvedentarkkailuun lisätutkimuksia (Terveydensuojeluasetus 1280/1994, 9 §).

Epidemian sattuessa on tärkeää, että vesiosuuskunnan toimijat ilmoittavat siitä heti kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja ryhtyvät toimenpiteisiin epidemian poistamiseksi ja leviämisen estämiseksi (Terveydensuojelulaki 763/1994, 20a §). On myös tärkeää varautua, kuinka tiedon toimittaminen hoidetaan vesiosuuskunnan veden asiakkaille.

Riskinarvioita varten vesihuoltolaitoksen täytyy esittää kunnan terveydenhuoltoviranomaiselle terveydensuojelulain 20 §:n 3 momentissa esitetyt vaatimukset:

1. *riskinarvioinnissa ja riskienhallinnassa käytetty menetelmä;*
2. *selvitys, miten vedenottamon suoja-alueääräykset, pohjavesialueen suoje-lusuunnitelma ja raakaveden lähteenä käytettävien vesimuodostumien ominaispiirteiden ja tilan seurannan tulokset on otettu huomioon riskinarvioinnissa;*
3. *riskinarviointiin ja riskienhallintatoimenpiteiden määrittelyyn osallistuneen työryhmän kokoonpano;*
4. *luettelo tunnistetuista riskeistä, joista voi aiheutua vedenjakelualueella jaettavan talousveden saastumista;*
5. *luettelo laitoksen käytössä olevista riskienhallintatoimenpiteistä riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi;*
6. *seurantaohjelma riskienhallintatoimenpiteiden toimivuuden varmistamiseksi;*
7. *tarvittaessa toimenpideohjelma uusien riskienhallintatoimenpiteiden käyttöönottamiseksi;*
8. *yhteenvedo riskinarvioinnin suorittamisesta ja sen tuloksista vedenkäyttäjien tiedottamista varten.*

(STM asetus 683/2017, § 7a)

4.12 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Talousvesiasetus pienille talousvettä toimittaville laitoksille on tullut voimaan vuonna 2001. Asetus on tarkoitettu vähemmän kuin 10 m³ päivässä tai alle 50 henkilön tarpeisiin talousvettä toimittavien vesihuoltolaitosten toiminnan säätämiseksi (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001, 1 §.)

Pienten laitosten, jotka toimittavat talousvettä, talousveden laadun vaatimukset on esitetty asetuksen liitteissä. Talousvedessä ei saa olla pieneliöitä, loisia tai mitään ainetta, josta voisi olla haittaa ihmisen terveydelle. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001, § 3.) Laatuvaatimukset astuvat voimaan siinä kohtaa, kun vesi otetaan hanasta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001, 4 §).

4.13 Riskienhallinta

WSP (Water Safety Plan) ja SSP (Sanitation Safety Plan) perustuvat molemmat kansainvälisen WHO:n (World Health Organization) riskien arviointi- ja hallintamalliin. Järjestelmät ovat maksutta saatavissa kaikkiin vesihuoltolaitoksiin. Työkalujen tarkoitus on parantaa riskienhallintajärjestelmää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) Riskienhallintaa tulee päivittää tarvittaessa.

Riskejä arvioidaan (kuva 1) niiden seurauksen ja todennäköisyyden perusteella. Riskit voivat olla joko alhaisia eli low, keskitasoisia eli moderate tai kriittisiä eli high. Jos riski on moderate tai high, täytyy sille määrittää hallintakeino riskin hallitsemiseksi.

WSP:n riskitaulukko.

Riskin todennäköisyyden ja seurauksen arviointiin.

L = Low (alhainen riskitaso), ei vaadi välttämättömiä toimenpiteitä M = Moderate (keskitason riski), toimenpiteet välttämättömiä riskin saattamiseksi hallintaan, laaditaan aikataulutettu suunnitelma riskien hallintaan saattamiseksi H = High (kriittinen riski), toimenpiteet välttämättömiä riskin saattamiseksi hallintaan ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä välittömästi		Seuraus			
		Ei terveyshaittaa, ei merkittävää vaikutusta Ei vaikutusta (1)	Kemiallisen tai aistinvaraisen laatusuosituksen ylittyminen Vähäinen (2)	Mikrobiologisen laatusuosituksen ylittyminen, radioaktiivisuus Merkittävä (3)	Laatuvaatimuksen ylittyminen ja/tai veden käyttö aiheuttaa epidemian tai muun terveyshaitan Vakava (4)
Todennäköisyys	Esiintyy harvemmin kuin kerran kymmenessä vuodessa Harvinainen (1)	L	L	M1	H 1
	Esiintyy kerran 5-10 vuodessa Satunnainen (2)	L	L	M2	H 2
	Esiintyy kerran 1-5 vuodessa Mahdollinen (3)	L	M2	H 2	H 3
	Esiintyy useammin kuin kerran vuodessa Todennäköinen (4)	L	M3	H 3	H 4

Kuva 1. WSP:n riskitaulukko (Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi 2018)

4.13.1 Water Safety Plan

Water Safety Plan eli WSP on talousveden vedentuotantoketjun riskienhallintajärjestelmä. Järjestelmän tarkoituksena on tunnistaa talousveden tuotantoon ja laitoksen ympäristöön liittyviä riskejä. Lisäksi tarkoituksena on varmistaa turvallinen veden saanti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.)

WSP:n prosessi alkaa tunnistamalla vedentuotantoketjun eri vaiheissa veden laatua uhkaavat riskit. Kun riskit on tunnistettu, määritellään toimenpiteet riskien poistamiseksi ja laaditaan aikataulutettu toimenpideohjelma.

4.13.2 Sanitation Safety Plan

Sanitation Safety Plan eli SSP on yhdyskuntajätevesihuollon riskienhallintajärjestelmä. Järjestelmän tarkoituksena on tunnistaa ja hallita jäteveden puhdistuksen ja viemäroinnin terveys- ja ympäristöriskit. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) SSP:n prosessi alkaa tunnistamalla jätevesihuollon toiminnasta aiheutuvat ympäristöriskit sekä terveys-, melu- ja hajuhaitat. Riskit arvioidaan ja niille määritetään tarvittaessa hallintakeinoja riskien minimoimiseksi.

4.14 Jätevesilakiuudistus

Keväällä 2017 voimaan tullut jätevesilakiuudistus kiristi jäteveden käsittelyvaatimuksia ja selkeytti säädöksiä. Uudistuksessa kiinteistöillä tulee olla ympäristönsuojelulaissa määritellyn perustason puhdistusvaatimusten mukainen jätevesien käsittelyjärjestelmä asennettuna lokakuun 2019 loppuun mennessä. Määräys koskee aina kiinteistön omistajaa. (Jätevesiopus 2019.)

Uudistus koskee ennen vuotta 2004 rakennettuja haja-asutusalueen mökkejä tai omakotitaloja, jotka sijaitsevat pohjavesialueella tai enintään 100 metrin päässä rannasta. Yli 100 metrin päässä olevien kiinteistöjen tulee rakentaa vastaava jätevesien käsittelyjärjestelmä seuraavan määrätyn korjaus- ja muutostyön yhteydessä esimerkiksi vesivessan rakentamisessa, talousjätevesijärjestelmän uusimisessa tai muussa rakennuslupaa vaativassa isossa remontissa. (Wavin 2018.)

Asetus ei koske asuntoja tai mökkejä, joilla on jo ympäristönsuojelulain mukainen jätevesijärjestelmä, on liitetty tai aiotaan liittää kunnan viemäriverkostoon, joille on myönnetty rakennuslupa vuonna 2004 tai sen jälkeen, joiden omistaja on syntynyt ennen 9.3.1943 tai joissa on kantovesi ja kuivakäymälä. (Wavin 2018.)

5 VESIOSUUSKUNTIEN YHDISTÄMINEN VESIHUOLTOLAITOKSEEN SUOMESSA

Yleisin syy vesiosuuskuntien haluun luovuttaa toimintansa vesihuoltolaitokselle on vastuuhenkilöiden ikääntyminen ja että uusia vastuuhenkilöitä ei löydy. Muita syitä ovat: toiminta-alueen jääminen kunnallisen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen sisälle ja väestön kasvaminen niin paljon, että tarvittaisiin suuria investointeja, joihin vesiosuuskunnalle ei ole mahdollisuuksia, joten todetaan helpommaksi luovuttaa toiminta vesihuoltolaitokselle. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 6.)

Vesiosuuskunnan yhdistyminen kunnalliseen vesihuoltolaitokseen alkaa neuvotteluilla. On tärkeä pohtia yhdistymisen etuja ja haittoja tarkkaan, koska yhdistyminen vaatii päätökselle 2/3 enemmistön vesiosuuskunnan jäsenistä (Takala 2008, 18). Neuvotteluissa käydään läpi osapuolten tavoitteet ja ehdot mahdolliselle yhdistymiselle. Ehtojen tultua esille on keskusteltava, onko ehtoista mahdollista päästä yhteisymmärrykseen. Yhteisymmärrykseen pääseminen vaatii usein molemmilta osapuolilta kompromisseja. (Lähdevuori 2019.)

5.1 Yhdistymismuodot

Vesiosuuskunnat voidaan eri tavoin yhdistää kunnan vesihuoltolaitokseen (kuva 2) riippuen vesiosuuskunnan organisaatiomuodosta. Yksi yhdistämisen muoto on liiketoimintakauppanenettely. Yhdistäminen tapahtuu kauppakirjan tekemisellä, jossa ilmenee kaupan ehdot ja luovutettava omaisuus. Seuraava vaihe on omaisuuden luovuttaminen, jonka seurauksena vesiosuuskunta puretaan. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 14.) Liiketoimintakauppa käydään läpi tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

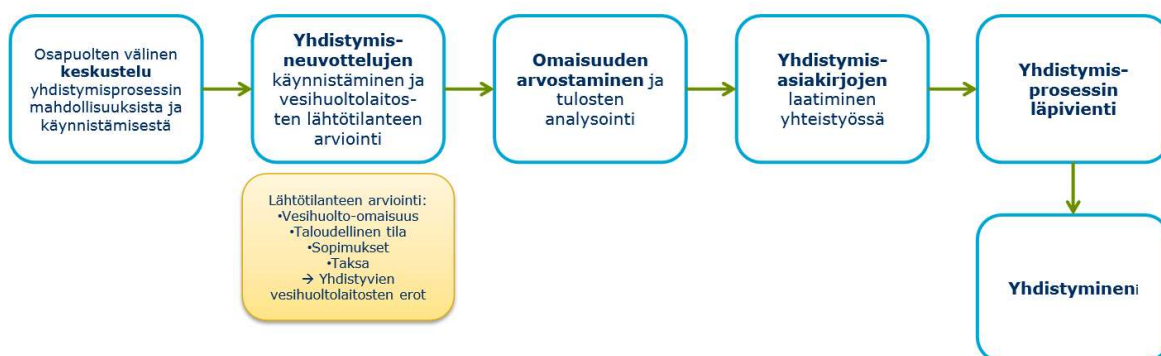
Liiketoimintakaupan erikoismuoto on liiketoimintasiirto. Liiketoimintasiirron erona liiketoimintakauppaan verrattuna on, että liiketoimintasiirto tapahtuu aina kirjanpitoarvosta. Liiketoimintasiirtoa käytetään enemmän kunnallisten vesihuoltolaitosten yhtiöittämiseen tai yhdistämiseen, mutta sitä voidaan käyttää tapauksissa vesiosuuskunnan yhdistämisessä vesihuoltoyhtiöön. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 68.)

Kolmas mahdollinen tapa yhdistämiseen on vesiosuuskunnan muuttaminen vesihuolto-osakeyhtiöksi, jolloin se voidaan yhdistää osakeyhtiömuotoiseen vesihuoltolaitokseen. Vesihuolto-osakeyhtiön kaikkien osakkaiden tulee myydä osakkeensa vesihuoltolaitokselle, minkä jälkeen se voidaan yhdistää tytäryhtiösulautumisen kautta. Kyseisessä sulautumisessa tulee huomioida osuuskuntalaki (421/2013) ja osakeyhtiölaki (624/2006). (Luukkonen 2013a, Osa 8, 3.) Osuuskuntalain mukaan osuuskunnan voi muuttaa osakeyhtiöksi

siten, että osuuskunnan jäsenet ja muut osuuskunnan ja osakkeiden omistajat saavat vastikkeena osakeyhtiön kaikki osakkeet (Osuuskuntalaki (421/2013, 22.luku, § 1).

Yleisin tapa vesiosuuskunnan toiminnan siirtämiselle on sen liittäminen kunnalliseen vesihuoltolaitokseen ja sen varat siirretään vesihuoltolaitoksen taseeseen. On kuitenkin mahdollista muodostaa vesiosuuskunnasta oma taseyksikkö organisaatioon. Näin osuuskunnalle jää oma tase ja kirjanpito, jolloin yhdistymisen taloudellisia vaikutuksia kunnan talouteen ei tarvitse arvioida. Vesiosuuskunnan taksa voi poiketa vesihuoltolaitoksen taksasta, jos sillä on oma taseyksikkönsä. Eri suuruiset taksat eivät kuitenkaan selkeytä kunnan vesihuoltotilannetta. Menettelytapa ei ole suositeltava, vaan sitä tulisi käyttää vain poikkeustilanteissa. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 4.)

Yhdistymisprosessi

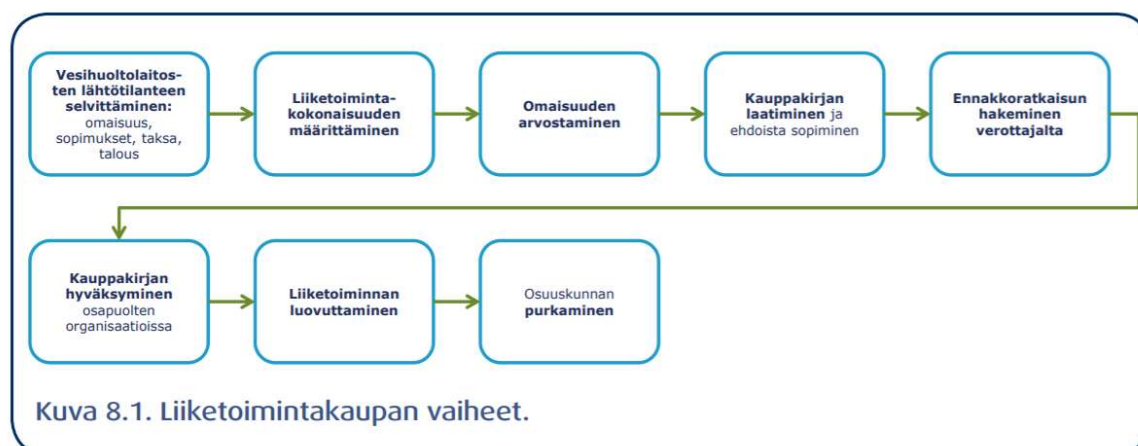

Kuva 2. Yhdistymisprosessi (Luukkonen 2014a)

5.2 Liiketoimintakauppa

Liiketoimintakauppa on yleisin tapa liittää vesiosuuskunta vesihuoltolaitokseen. Liiketoimintakauppa alkaa omaisuuden arvioinnilla. Kun omaisuus on arvioitu, sovitaan kauppahinta ja yhdistymisen edellytykselle sovitut ehdot. Liiketoimintakauppaan ei kuulu kaupparekisterimenettelyä. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 14.) Liiketoimintakaupan vaiheet (kuva 3) esitellään tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

Tämän jälkeen vesiosuuskunnan omaisuus siirtyy vesihuoltolaitokselle ja vesiosuuskunta puretaan osuuskuntalain mukaisesti selvitysmenettelyn kautta. Kauppahinta merkitään vastaanottavan vesihuoltolaitokseen hankintamenona. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 14.)

Kuva 3. Liiketoimintakaupan vaiheet (Luukkonen 2013a)

5.3 Lähtötilanneselvitys

Kun mahdollisesta yhdistymisestä on päästy yhteisymmärrykseen, tehdään lähtötilanneselvitys. Lähtötilanneselvityksessä selvitetään vesiosuuskunnan verkostojen osalta laajuus, ominaisuudet, rakennustapa, dokumentointi ja yhteensopivuus vastaanottavan vesihuoltolaitoksen kanssa. Verkoston kunnan arvioimiseksi selvitetään verkoston huollot, niiden tiheys, verkoston ikä ja materiaali. Mahdolliset korjaus- ja huoltotarpeet on arvioitava. On myös selvittävää, paljonko alueella on liittymättömiä kiinteistöjä ja onko heillä vapauksia esim. liittymisen suhteen. (Luukkonen 2014a.)

Kaikki vesiosuuskunnan sopimukset käydään myös läpi ja arvioidaan mahdollisia muutostarpeita sopimuksiin. Sopimusten lisäksi arvioitaessa voidaan selvittää erityistilanne-, häiriötilanne- ja valvontatutkimussuunnitelman ajantasaisuus. (Luukkonen 2014a.)

5.4 Sopimukset

Vesiosuuskunnilla tulee olla säännöt, jotka noudattavat pääosin Suomen Vesi-isännöinnin mallisääntöjä. Kiinteistöjen kanssa tulee olla tehtynä kirjalliset liittymis- ja käyttösopimukset. Liittymissopimuksissa määritellään liittymispiste. Useasti liittymispiste määritellään niin, ettei vesihuoltolaitoksen hoidettavaksi tule kiinteistöjen omia jätevesikaivoja tai kiinteistöpumppaamoja. Vanhojen vesiosuuskunnan asiakkaiden kanssa tehdään uudet sopimukset, jotka vastaavat vesihuoltolaitoksella käytössä olevia sopimuksia.

Liiketoimintakaupassa tulee sijoitussopimusten osalta varmistaa ovatko ne siirtokelpoisia sellaisenaan vai tarvitaanko maanomistajien suostumus. Jos suostumus tarvitaan, hankitaan se vesihuoltolaitoksen ja maanomistajan välisissä neuvotteluissa. Sulautumisessa kaikki osuuskunnan sopimukset siirtyvät sellaisenaan vastaanottavalle osuuskunnalle.

(Luukkonen 2013a, Osa 7, 25.) Maanomistajien kanssa tulee olla sijoitussopimukset, jotka koskevat osuuskunnan putkien ja vesihuoltovarusteiden sijoittamista yksityisille maille (Lähdevuori 2019).

5.5 Arvonmääritys

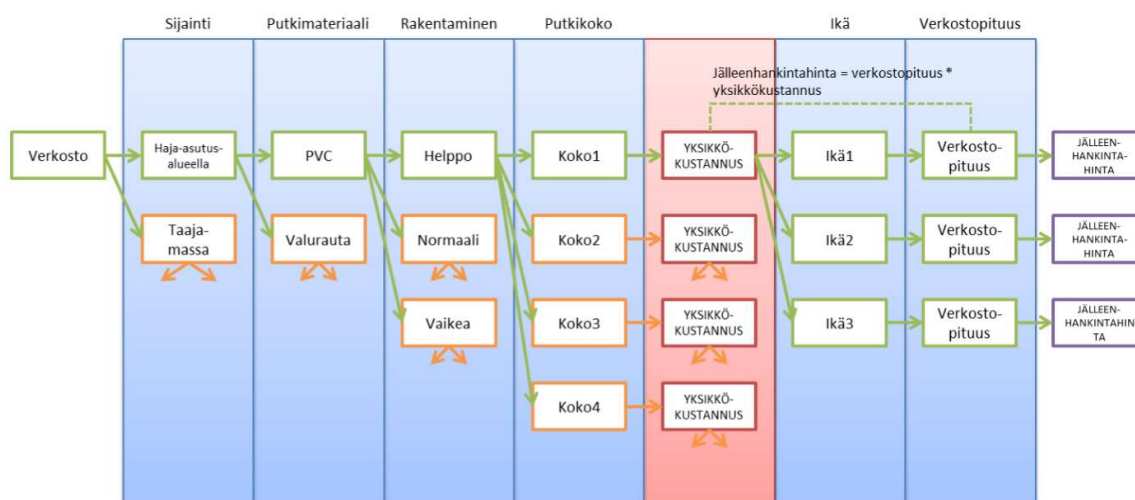
Lähtötilanneselvityksessä saatujen tietojen perusteella määritellään käypä arvo eli vesihuolto-ominaisuuksien arvo. Usein vesihuoltolaitosten omaisuudet on sijoitettu verkostoihin ja laitteistoihin. Tämän johdosta vesihuoltolaitoksen omaisuus perustuu pitkälti käyttöomaisuuden arvostamiseen. (Lähdevuori 2019.)

Arvonmäärityksessä molempien omaisuudet yksilöidään. Vesiosuuskunnan arvonmäärittämiseksi taloudellinen tilanne käydään läpi eli mahdolliset velat ja omaisuus. Lisäksi kuinka hyvin vesiosuuskunnan osakkailta perittävät maksut kattavat kulut ja onko mahdollisiin korjaustarpeisiin varauduttu. (Luukkonen 2014a.)

Arvonmäärityksessä määritellään nykykäyttöarvo ja tarpeen vaatiessa tuottoarvo. Nykykäyttöarvo (kuva 4) määritellään omaisuuden jälleenhankinta-arvo, josta vähennetään iän mukaiset poistot. (Luukkonen 2013a, Osa 7, 8.) Jälleenhankinta-arvolla tarkoitetaan kustannusta, joka syntyisi, kun vastaavat rakennelmat toteutettaisiin nykyaikaisia menetelmiä ja hintoja käyttäen (Edilex 2014).

Nykykäyttöarvoa määritettäessä omaisuudesta otetaan huomioon yksikköhinnat ja pitoajat. Kirjanpitoikäntännöt eivät vaikuta nykykäyttöarvoon. Nykykäyttöarvoa määritettäessä tarvitsee tietää omaisuuslajien määrä, jälleenhankinta-arvo ja pitoaika. (Maa- ja metsätalousministeriö 2009, Lepolan 2013 mukaan, 16.)

• Nykykäyttöarvon määrittäminen

Kuva 4 Nykykäyttöarvon määrittäminen (Luukkonen 2013a)

Nykykäyttöarvon voi laskea kaavalla (1):

$$\text{Nykykäyttöarvo} = \left(1 - \frac{\text{keski-ikä}}{\text{pitoaika}}\right) \times \text{jälleenhankinta-arvo} \quad (1)$$

(Lepola 2013, 18.)

Nykykäyttöarvo alkaa vähentyä hankintahetkestä lineaarisesti kohti teknistaloudellisen pitoajan loppua. Pitoajan jälkeen verkoston arvon oletetaan olevan nolla. Nykykäyttöarvon avulla ei saada tietää tai määritettyä vesiosuuskunnan tuottavuutta tai taloudenpitoa. Arvonmäärityksessä keskeisessä osassa on pitoaikojen määrittely, johon ei ole olemassa yhtenäistä määrittely tapaa. Jos pitoajat arvioidaan todellista korkeammaksi kuin taseen poistoajat saadaan laitoksen arvoa nostettua ja samalla luotua laitokselle raskas tase.

(Lepola 2013, 18.)

Tuottoarvo määritellään laskemalla verkoston odotetut tuotot, joista vähennetään odotetut menot (Luukkonen 2013a, Osa 8, 12). Tuottoarvolla saadaan tietoa vesihuoltolaitoksen taloudellisesta menestyksestä ja se arvioi laitoksen arvon tuottavuuden näkökulmasta.

Tuottoarvon laskenta voidaan jakaa neljään vaiheeseen: ensin ennustetaan vapaa kassavirta, toiseksi määritetään ikuisuusarvo, kolmanneksi kassavirtojen diskonttaus nykyhetkeen ja lopuksi liiketoiminnan tietojen huomiointi. (Maa- ja metsätalousministeriö 2009, Lepolan 2013 mukaan, 18-19.)

Tuottoarvo kertoo liiketoiminnan kannattavuudesta tämän hetkisten tietojen mukaisesti. Tuottoarvo ei huomio riittävästi liiketoimintaan liittyviä riskejä. Lisäksi tuottoarvo ei huomioi vesihuoltolaitoksen käyttöomaisuuden teknistä arvoa. Tarkemman tuloksen saamiseksi tuottoarvoa käytetään usein yhdessä muiden arvonmääritysmenetelmien kanssa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2009, Lepolan 2013 mukaan, 19.)

5.6 Ehdot

Lähtötilanneselvityksen ja arvonmäärityksen jälkeen käydään läpi kaupan ehdot. Kunta saattaa edellyttää, että osuuskunnalla ei olisi velkaa. Useimmiten siirrossa osuuskunnalle ei makseta käteisvastiketta. (Lähdevuori 2019.) Muita mahdollisia ehtoja voivat olla verkoston kartoittaminen ja sijoitussopimusten olemassa oleminen tai niiden laatiminen (Luukkonen, H. 2013a, 7).

Yhteisen tahtotilan muodostaminen voi joskus olla haasteellista ja aikaa vievää. Ehdosta on kuitenkin päästy sopuun.

5.7 Kauppakirja

Omaisuuuden luovuttaminen tapahtuu kauppakirjalla. Ennen kauppakirjan allekirjoittamista tulee kaikki toimenpiteet olla tehtyinä. (Luukkonen, H. 2013a, 3.) Kauppakirjassa ilmenee myyjä ja ostaja, kohde, kauppahinta tai muu vastike, varojen ja omaisuuden siirtäminen, velat ja niiden siirtäminen, sopimukset ja niiden siirtäminen, tapauskohtaiset muut ehdot, vastuu veroseuraamuksista, kauppakirjan voimaantulo, erimielisyydet ja kauppakirjan hyväksyminen. Kauppakirjaa ei kannata määritellä liian yksityiskohtaisesti, muuten voi jotain oleellista jäädä pois. (Luukkonen 2014b.)

Kauppahinta muodostuu osuuskunnan veloista ja omaisuudesta. Kauppakirjassa on tärkeää perustella sopimusten ja varojen siirtymisen suhteen sekä omaisuuden arvostamiseen ja kauppahintaan liittyvät päätökset. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 18.)

Maakaari 540/1995 mukaan kauppakirja tulee aina tehdä kirjallisesti. Molempien osapuolien tulee allekirjoittaa kauppakirja ja kauppakirjan hyväksyminen tapahtuu molempien osapuolten ollessa läsnä. (Maakaari 540/1995, 1 §.)

Kun ehdot on täytetty ja kaupan hinta sovittu, vesihuoltolaitoksen ja vesiosuuskunnan omat organisaatiot hyväksyvät kauppakirjan. Jos vesiosuuskuntaa ollaan liittämässä kunnalliseen vesiliikelaitokseen, taseyksikköön tai muuhun kirjanpidollisesti eristettyyn yksikköön kaupanteon ostajana toimii kunta. Kunnan puolelta kauppakirja yleensä hyväksytään kunnanvaltuustossa. Vesiosuuskunnassa kauppakirja hyväksytään osuuskunnan kokouksessa, jossa enemmistön äänimäärä hyväksyy kaupan. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 19.)

5.8 Talous

Monesti ehtona on velattomuus, kun yhdistetään vesiosuuskunta kunnan vesihuoltolaitokseen. Vesiosuuskunnan velat eivät häviä yhdistymisessä vaan ne siirtyvät vesihuoltolaitoksen hoidettavaksi.

Osuuskuntien taloudesta tehdään myös talousennustelaskelmat tilinpäätöstietojen perusteella. Talousennustelaskelman mukana määritellään uudet maksut vesiosuuskunnan alueen talouksille. Yleensä vesiosuuskunnat liitetään vesihuoltolaitokseen ilman liittymismaksuja, mutta uudet asiakkaat maksavat vesihuoltolaitoksen mukaisen liittymismaksun.

Yhdistymisen jälkeen olevasta taksasta, sopimukseen ja hallintoon tehtävistä muutoksista päätetään yhdistymisneuvotteluissa. Useimmissa tapauksissa vesiosuuskunnan asiakkaat alkavat noudattaa vesihuoltolaitoksen hinnaston mukaisia taksoja. Yhdistymisessä on myös hyvä mahdollisuus tehdä muutoksia taksoihin tai lisätä alueellisia maksuja. (Luukko-

nen 2013.) Maksujen yhtenäistämiseksi ei kuitenkaan ole mitään siirtymäaikaa, jonka kuluessa maksut tulisi olla yhtenäistetty (Tiainen 2018). Sopivana aikana maksurakenteen yhtenäistämisen voidaan kuitenkin pitää kolmea vuotta (Luukkonen 2013a, Osa 7, 26).

Vesihuoltolain mukaan vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uudet- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. (Vesihuoltolaki 681/2014, 18 §.)

Kauppahintaa suunnitellessa vesiosuuskunnan ja vesihuoltolaitoksen taloudelliset erot otetaan huomioon. Jos esimerkiksi vesiosuuskunnan verkostot ovat heikommassa kunnossa tai ylläpitokustannukset korkeammat voidaan taloudellista tilaa kompensoida nostamalla perusmaksuja tai muita maksuja vesiosuuskunnan alueella. Velkojen tai investointivajeen kattamiseksi on mahdollista periä myös muita maksuja. On myös mahdollista, että vesiosuuskunnan asiakkaat maksavat liittyessään vesihuoltolaitoksen taksan mukaista tai erikseen määriteltyä liittymismaksua. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 11-12.) Käyttömaksujen tulee kuitenkin olla yhtä suuret koko toiminta-alueella (Maa- ja metsätalousministeriö 2015, 35).

5.9 Verot

Kaupantekoon kuuluu useimmiten veroasiat. Mahdollisista veroseuraamuksista haetaan ennakkoratkaisua verottajalta. On suositeltavaa, että ennakkoratkaisua haetaan vähintään arvonnäisäverotukseen, jos liiketoimintakokonaisuuteen ei sisälly kiinteistöjä. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 14.)

Arvonnäisäverolain mukaan liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavarun ja palvelun myynnistä joutuu maksamaan arvonnäisävero (Arvonnäisäverolaki 1501/1993, § 1). Kun kauppakirja on valmis, haetaan verottajalta ennakkoratkaisua mahdollisista arvonnäisäseuraamuksista. Hakeminen tulee tapahtua ennen, kun liiketoimintakauppa on hyväksytty. Ennakkoratkaisusta selviää, voidaanko liiketoimintakokonaisuus siirtää arvonnäisäverottomasti eli täyttääkö se arvonnäisäverolain (1501/1993) 19 a §:n edellytykset liiketoiminnan luovuttamisesta. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 19.) Yhdistymisten luonteen mukaisesti tämä vaatimus voi usein täytyä eikä järjestelystä näissä tilanteissa aiheudu arvonnäisäveroseuraamuksia (Lehti 2019).

Arvonnäisäverolain (1501/1993) 19 a § mukaan:

Myyntinä ei pidetä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen luovuttamista liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluja vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. Myyntinä ei myöskään pidetä konkurssin yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen luovuttamista liiketoimintaa jatkavalle konkurssipesälle 1 momentissa säädetyin edellytyksin. Jos liiketoiminnan jatkaja ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluja vain osittain vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen, 1 ja 2 momenttia sovelletaan vain siltä osin kuin luovutettuja tavaroita ja palveluja ryhdytään käyttämään vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen.

Arvonlisäveron lisäksi voidaan verottajalta hakea ennakkoratkaisuja muista veroseuraamuksista. Kaupparikirjan ehtoja voidaan joutua muuttamaan veroseuraamusten vuoksi. Mikäli sopimusehtoja mennään muuttamaan, tulee ennakkoratkaisua hakea verottajalta uudelleen. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 19.) Muita mahdollisia veroseuraamuksia voi tulla varainsiirto- ja tuloveron osalta (Luukkonen 2014a).

Verkostot kannattaa luovuttaa vasta kun verkostojen tarkistuskausi on ohi, jolloin voidaan välttyä mahdolliselta tehtyjen arvonlisäverovähennysten palautusvelvollisuus (Luukkonen, H. 2013a, 25). Tarkistuskausi on kymmenen vuotta (Edilex 2017).

Varainsiirtoveroa voi joutua maksamaan, jos kauppaan liittyy kiinteistöjä, asunto-osakkeita tai muita arvopapereita. Varainsiirtoveroprosentit ovat kiinteistöjen ja rakennusten osalta 4 %, asunto-osake- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden osalta 2 % ja muiden osakkeiden osalta 1,6 %. (Vero 2019a.)

Varainsiirtoverolaisissa kiinteistönä pidetään myös kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevaa rakennusta tai rakennelmaa. Verotuksen osalta on käyty rajanvetoa esimerkiksi siitä, että vain vesihuoltoprosessia palvelevat verkostot ja niihin kuuluvat rakennelmat eivät ole kiinteistön käyttöä pysyvästi palvelevia rakennuksia tai rakennelmia, vaan ne palvelevat vesihuoltopalvelua. (Lehti 2019.)

Jos rakennuksissa tai rakennelmissa on esimerkiksi valvomo tai sosiaalituloja. Ne on voitu tapauskohtaisella harkinnalla katsoa palvelevan kiinteistön käyttöä pysyvästi ja sisältyvän siten varainsiirtoveron perusteeseen. (Lehti 2019.)

Varainsiirtoverolain 931/1996 mukaan:

Veroa ei ole suoritettava, kun kunta: käyttäen yhtiöjärjestykseen perustuvasta kunnan lunastusoikeudesta ja osakkeiden enimmäishinnoista annetun lain (235/91) mukaista lunastusoikeuttaan hankkii asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeita.

(Varainsiirtoverolaki 931/1996, 26 §.)

Kun vastaanottavana vesihuoltoyhtiönä on kunnallinen vesihuoltolaitos ei kiinteistöistä tarvitse maksaa varainsiirtoveroa (Varainsiirtoverolaki 931/1996, 26 §). Tämä ei kuitenkaan koske arvopapereita.

Kauppahinta on myyjälle eli vesiosuuskunnalle veronalaista tuloa, josta voi joutua maksamaan tuloveroa. Ostajalle eli vastaanottavalle vesihuoltolaitokselle puolestaan kauppahinta on vähennyskelpoista hankintamenoa. (Luukkonen, H. 2014.) Tuloverojen suuruuden kannalta merkittäviä on kauppahinta ja omaisuuden arvo (Luukkonen, H. 2013a, 22).

Verokysymysten avuksi verohallinto tarjoaa ennakkollista keskustelua. Keskustelussa voidaan selvittää yhdistymisen mahdollisia veroseuraamuksia. Ennakollisen keskustelun voi tehdä fyysisenä keskusteluna tai Skypen välityksellä ja siihen osallistuu vähintään kaksi asiantuntijaa verohallinnosta. (Vero 2019b.)

Jos ennakkollisessa keskustelussa on mahdollista selvittää verokysymykset, niin ennakkoratkaisulta voidaan välttyä. Verohallinto toimittaa ennakkollisesta keskustelusta ja siinä tehdyistä johtopäätöksistä muistion, joka on käytännössä verohallintoa sitova. Jos ennakkollisessa keskustelussa ei saada tarvittavasti tietoa, täytyy hakea ennakkoratkaisua. Ennakkoratkaisun käsittelyaika on noin 6-8 viikkoa. Ennakollinen keskustelu ei ole valituskelpoinen toisinkuin ennakkoratkaisu. (Lehti 2019.)

5.10 Osuuskunnan purkaminen

Kun liiketoiminta on luovutettu seuraa osuuskunnan purkaminen (kuva 5). Osuuskunnan purkaminen tapahtuu osuuskuntalain mukaan osuuskunnan asettamisesta selvitystilaan. Osuuskunta voi samassa osuuskuntakokouksessa päättää omaisuutensa myymisestä ja selvitystilaan asettamisesta. Selvitystila voi alkaa vasta kun omaisuus on siirtynyt vesiosuuskunnalta vesihuoltolaitokselle. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 27.) Osuuskuntalain (421/2013) mukaan selvitystila alkaa, kun sitä koskeva päätös on tehty, jollei osuuskunnan kokous määrää myöhempää päivää selvitystilan alkamispäiväksi. (Osuuskuntalaki 421/2013, 8 §.)

Selvitystilan aikana selvitysmiehet hoitavat osuuskunnan asioita. Selvitysmiesten tehtävä on mahdollisimman pian muuttaa rahaksi selvitystä varten tarvittava määrä osuuskunnan omaisuutta ja maksaa osuuskunnan velat. Osuuskunnan liiketoimintaa saadaan jatkaa ainoastaan siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvitys sitä vaatii. Selvitysmiesten toimikausi jatkuu toistaiseksi. (Osuuskuntalaki 421/2013, 9 §.)

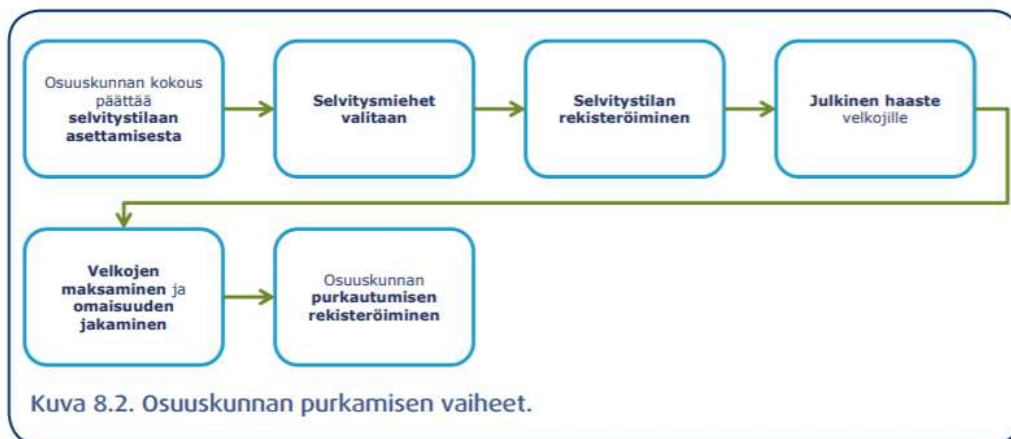
Lopuksi osuuskunta puretaan, kun selvitysmiehet ovat esittäneet lopputilityksen osuuskunnan kokouksessa. Selvitysmiesten on viipymättä ilmoitettava purkautuminen rekisteröitäväksi. (Osuuskuntalaki 421/2013, 17 §.)

Vaikka selvitysmiehet hoitavat ja ovat vastuussa osuuskunnan selvitysmenettelystä, on osuuskunnan hyvä tietää selvitysmenettelyn kulusta ja seurauksista. Osuuskunnan on hyvä varautua rahallisesti selvitysmiesten palkkioihin ja purkautumisen mahdollisiin muihin kustannuksiin. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 27.)

On kuitenkin mahdollista, että osuuskunta voi jatkaa toimintaansa esimerkiksi tarjoamalla kiinteistökohtaisten pumppaamoiden huoltoa. Osuuskunnan jatkaessa toimintaa sitä ei tarvitse purkaa. (Lähdevuori 2019).

Osuuskunnan purkautuessa ja luovutettua liiketoimintansa sen arvonlisäverollinen liiketoiminta loppuu, jolloin tehdään ilmoitus Verohallintoon. Ilmoituksen jälkeen osuuskunta poistetaan verohallinnon rekisteristä. Verollisen liiketoiminnan päättymisestä ilmoitetaan Verohallinnolle yritys- ja yhteisötietojärjestelmään lopettamisilmoituksella Y4. (Vero 2010.)

Osuuskunnan täytyy myös ilmoittaa Verohallinnolle ennakoperintärekisteristä poistamisesta, kun tulonhankintatoiminta päättyy. Hakemus voidaan tehdä samaan aikaan kun haetaan arvonlisäverovelvollisuuden poistoa. (Vero 2017.)

Kuva 5. Osuuskunnan purkamisen vaiheet (Luukkonen 2013a)

5.11 Hyödyt ja haitat

Vesiosuuskuntien ja vesihuoltolaitosten tulee pohtia yhdistymisen taloudellisia- ja toiminnallisia hyötyjä pitkällä aikavälillä. Vesiosuuskunnan yhdistyessä kunnan vesihuoltolaitokseen päällekkäiset toiminnot loppuvat ja vesihuoltokenttä selkeytyy. Hyötynä on myös toi-

mintavarmuuden parantuminen. Kunnallisilla vesihuoltolaitoksilla toiminta on usein ammattimaisempaa ja heillä on paremmat resurssit esim. erityistilanteisiin ja putkistojen saaneerauksiin. Paremmalla toimintavarmuudella toiminnan jatkuvuus on paremmin turvattu (Takala 2007, 139.) Kun verkostoa huolletaan ammattimaisesti, sen elinkaari maksimoi-
tuu.

Vesiosuuskuntien liittymistä kunnan vesijohtoverkostoon on monesti kustannuskysymys. Vesiosuuskuntien verkostot on rakennettu ja huollettu talkootyöllä, joten veden hinta on useasti kaupungin veden hintaa halvempaa. Vesiosuuskuntien saamat avustukset vaikuttavat myös veden hintaan laskevasti. (Kettumäki 2016.)

Vesiosuuskuntien verkostot sijaitsevat haja-asutusalueilla esimerkiksi pelloilla. Kunnallisten vesihuoltolaitosten verkostot sijaitsevat yleensä katualueilla. Haja-asutusalueella verkostot voivat sijaita hyvinkin laajasti, jolloin matkat huoltotoimenpiteisiin pitenevät. Osa verkostoista voi sijaita hankalasti liikuttavalla alueella, joka tuo taas omat haasteensa huoltamiselle. Vesiosuuskunnan verkostot voivat myös olla rakennettu eri tavalla, jolloin voidaan mahdollisesti tarvita uusia varaosia tai työtapoja. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 10.)

Kunnan alkaessa huolehtia vesihuoltopalvelusta uhkana voi olla, että vesihuoltopalveluita aletaan pitää itsestäänselvyytenä. Yhdistymisen jälkeen kunnan tulisi huolehtia asiakkaiden tiedottamisesta ja mahdollistaa kuluttajia saamaan äänensä kuuluviin. (Takala 2007, 139.)

Taulukko 1 SWOT-analyysi vesihuollon yhdistämisestä

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toimintavarmuuden parantuminen • Vesihuollon selkeytyminen • Lainsäädännön vaatimusten täyttäminen • Ammattihenkilöstö huolehtii vesihuollosta • Vesihuollon hoitaminen ei ole vapaaehtoisten varassa • Kustannussäästöt 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hintojen mahdollinen nousu • Vaikuttaminen vesihuoltoon • Ennakkoluulot • Päätösten siirtyminen kauemmas asiakkaista • Vastahakoisuus
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investoinnit • Kehittää toimintaa • Hintojen mahdollinen lasku 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Välinpitämättömyys vesihuoltoa kohtaan • Mahdolliset veroseuraamukset

5.12 Kokemuksia yhdistymisestä

Yhdistämistapoja ja ehtoja vesilaitoksiin yhdistymisessä on varmasti yhtä monta kuin yhdistymisiä. Vesiosuuskuntien ja kunnallisten vesihuoltoyhtiöiden yhdistymisiin ollaan oltu molemmilta osin tyytyväisiä. Syyt mahdollisille hintojen nousuille on ymmärretty. Useissa tapauksissa on käytetty liiketoimintakauppaa ja vesiosuuskunnan omaisuus on siirretty sellaisenaan kunnalliselle vesihuoltolaitokselle.

Varsinaisessa yhdistymisessä kauppakirjat on saatu laadittua asiallisesti ja ongelmitta. Osassa yhdistymisiä vaikeimmaksi vaiheeksi on koettu osuuskunnan purkaminen, muuten prosessia on pidetty yksinkertaisena. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 7.)

Suurimmassa osassa yhdistyneistä vesiosuuskunnista verkostot ovat olleet hyvässä kunnossa. Niitä on hoidettu ja niihin on investoitu. Työmäärä verkostojen osalta on kuitenkin ollut vähäinen. Lisääntynyt verkostomäärä on joissain vesihuoltolaitoksissa lisännyt resurssitarvetta. Muutamissa tapauksessa varallaolo turvattiin kouluttamalla ristiin vesihuoltolaitoksen ja kiinteistöhuollon henkilökuntaa. (Luukkonen 2013a, Osa 8, 7.)

6 TYÖN TAUSTA

6.1 Loviisan kaupunki

Loviisan kaupunki on vuonna 1745 perustettu kaupunki Uudellamaalla. Alkuperäiseltä nimekseen Loviisa oli Degerby ja Loviisa nimen se sai vuonna 1752. Vuonna 2010 kuntaliitoksessa Loviisa ja sen lähikunnat Pernaja, Liljendal ja Ruotsinpyhtää muodostivat uuden Loviisa nimisen kaupungin. Kuntaliitoksen jälkeen Loviisan väkiluku oli 15 549 jonka jälkeen se on hitaasti laskenut. Vuoden 2016 lopussa Loviisan väkiluku oli 15 218 asukasta. Kaupunkina Loviisa on kaksikielinen, suomea äidinkielenä puhuvia on noin 55 %, ruotsia äidinkielenä puhuvia on noin 42 % ja muita kieliä puhuvia 3 %. Kaupungin pinta-ala on 1 751,58 km², josta maa-alaa 819,19 km², makeavesiala 26,00 km² ja merivesiala 906,39 km². Loviisa sijaitsee 87 km päässä Helsingistä ja 46 km päässä Kotkasta. (Loviisan kaupunki 2019.)

6.2 Loviisan Vesiliikelaitos

Loviisan Vesiliikelaitoksella on noin 4000 asiakasliittymää Loviisan, Ruotsinpyhtään, Liljendalin ja Pernajan alueella. 19 vesiosuuskuntaa saavat vetensä Loviisan Vesiliikelaitokselta. Käytössä on viisi vedenottamoa; Panimonmäellä, Valkossa, Isnäsissa, Koskenkylässä ja Hagabölessä, joista pumpataan yhteensä n. 350 000 m³ vettä. Suurin osa talousvedestä (n. 600 000 m³) ostetaan Loviisanseudun Vesi Oy nimiseltä tukkuvesiyhtiöltä. Jäteveden puhdistus hoidetaan Vårdön ja Liljendalin jätevedenpuhdistamoilla, joissa puhdistetaan n. 2 000 000 m³ jätevettä. (Loviisan kaupunki 2018.)

Loviisan alueella (sis. vesiosuuskunnat) vesijohtoverkoston on liittynyt 14 300 asukasta, liittymisaste on 94 %. Keskimääräinen vesimäärä on 115 l/as/d. Viemäriverkoston on liittynyt 13 400 asukasta, liittymisaste on 88 %. Keskimääräinen jätevesimäärä on 350 l/as/d. Jätevesimäärää nostaa vuotovedet. (Johansson 2017.)

6.3 Vesiosuuskunnat

Pitkäpään vesiosuuskunta ja Teutjärven vesiosuuskunta ovat molemmat esittäneet halukkuutta luovuttaa verkostonsa Loviisan Vesiliikelaitoksen hoidettavaksi. Tällä hetkellä molemmat vesiosuuskunnat ostavat vetensä tukkuhinnalla ja ohjaavat jätevetensä Loviisan Vesiliikelaitokselle.

Taulukko 2 Vesiosuuskuntien perustiedot

Vesiosuus-kunta	Perusta-misvuosi	Talousveden liittyjä määrä	Viemärin liit-tyjä määrä	Verkoston pi-tuus (km)	Ostettu vesi-määrä m ³ /vuosi	Hallituksen jäsenten-määrä
Pitkään vesi-osuuskunta	2008	57	56	13,5	2512	6
Teutjärven vesi-osuuskunta	2007	133	159	35	9180	7

Molemmat vesiosuuskunnat (taulukko 2.) on perustettu samoihin aikoihin. Teutjärven vesiosuuskunta on noin kolme kertaa suurempi kuin Pitkään vesiosuuskunta. Teutjärven vedenkulutus on myös suhteessa huomattavasti suurempi. Vesiosuuskuntien verkostokartat ja Teutjärven vesiosuuskunnan toiminta-alue on esitetty liitteissä 1,2 ja 3. Linjastokartan päivitys on kesken ja sen on tarkoitus valmistua kesään 2020 mennessä.

6.3.1 Pitkään vesiosuuskunta

Pitkään vesiosuuskunta on vuonna 2008 perustettu osuuskunta Loviisassa, entisen Pernajan kunnan alueella. Sillä on tällä hetkellä 57 liittynyttä joista 33 on lomamökkejä. Alueella ei sijaitse suuria vedenkuluttajia kuten esimerkiksi maatiloja. Lähialueella arvioidaan olevan noin kymmenen liittymätöntä kiinteistöä. Vesiosuuskunnalla ei ole vahvistettua toiminta-aluetta, eikä sitä ole toistaiseksi koettu tarpeelliseksi hakea. (Johansson 2018.) Toiminta-alueen hakeminen on joskus kuitenkin ollut ajatuksena (liite 4).

Pitkään vesiosuuskunta on kiinnostunut liittymään Loviisan Vesiliikelaitokseen. Vesiosuuskunta kuitenkin haluaisi luovuttaa myös kiinteistökohtaiset pumppaamot Loviisan Vesiliikelaitoksen hoidettavaksi. Lisäksi vielä toistaiseksi vesiosuuskunnalla on velkaa. Vesiosuuskunta pitää mahdollisena, että he voisivat jatkaa toimintaa yhdistymisen jälkeen kiinteistökohtaisten pumppaamoiden huoltamisessa.

Vesiosuuskunnan tämänhetkinen vedenkulutus on noin 2500 m³/vuosi ja syntyvän jäteveden määrä noin 1900 m³/vuosi. Keskimääräinen kiinteistön vedenkulutus on 120 l/d ja keskimääräinen kiinteistön jätevesimäärä 90 l/d.

6.3.2 Teutjärven vesiosuuskunta

Teutjärven vesiosuuskunta on vuonna 2007 perustettu vesiosuuskunta Loviisassa, entisen Ruotsinpyhtään kunnan alueella. Sillä on tällä hetkellä 133 talousvesiliittynyttä ja 159 jätevesiviemäriliittynyttä. Liittyjistä kolme on lomamökkejä. Alueella on yksi suurempi vuohi-

kartano, joka kuluttaa enemmän vettä ja neljä rivitaloyhtiötä. Vesiosuuskunnalla on vahvistettu toiminta-alue (liite 2) vuodesta 2009 lähtien. Toiminta-alueella on 104 liittymätöntä kiinteistöä, jotka ovat pääasiassa autiotaloja. (Johansson 2018.) Vaikka vesiosuuskunnalla on toiminta-alue, ketään ei ole pakotettu liittymään vesiosuuskuntaan (Lehto 2019).

Teutjärven vesiosuuskunta on kiinnostunut liittymään Loviisan Vesiliikelaitokseen. Nykyiset ehdot liittymiselle eivät kuitenkaan käy vesiosuuskunnalle. Vesiosuuskunta haluaisi luovuttaa myös kiinteistökohtaiset pumppaamot ja velat Loviisan Vesiliikelaitoksen hoidettavaksi.

Vesiosuuskunnan tämänhetkinen vedenkulutus on noin 9 500 m³/vuosi ja syntyvän jäteveden määrä on noin 11 300m³/vuosi. Keskimääräinen kiinteistön vedenkulutus on 196 l/d ja keskimääräinen kiinteistön jätevedenkulutus 164 l/d. Arvoja nostaa hieman vuohikartano. (Johansson 2018.)

7 TYÖSSÄ KÄYTETYT MENETELMÄT

Vesiosuuskuntien haastattelut suoritettiin kasvokkain vesiosuuskunnan puheenjohtajien kanssa syksyllä 2019. Molempien vesiosuuskuntien kanssa tehtiin yhdet haastattelut. Lisäksi täsmennyksiä kysyttiin sähköpostin avulla. Haastateltavat vesiosuuskunnat valikoituivat niistä vesiosuuskunnista, jotka olivat aikaisemmin esittäneet halukkuuttaan luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle. Haastelukysymykset löytyvät liitteestä 5. Kysely sisälsi kysymyksiä liittyen toimintaan, kiinteistöihin, sopimukseen ja talouteen. Ennen haastatteluja aiheeseen tutustuttiin etsimällä tietoa muiden vesiosuuskuntien yhdistymisestä ja itse yhdistymisprosessista sekä vesiosuuskunnan toimintaa ohjaavista lakipykälistä. Työssä käytettiin pohjana vuonna 2018 tehtyä kyselyä. Kysely oli tehty konsulttityönä Rambollilla. Kysely oli teetetty kaikille Loviisan alueen vesiosuuskunnille. Vesiosuuskuntien tilannetta seurataan Loviisassa aika ajoin, mutta vesiosuuskuntien toiminnan tilaa ei tiedetä täysin. Rambollin kyselyssä käytiin läpi vesiosuuskuntien seuraavia eri toimintaa liittyviä aiheita: nykytilanne, liittymämäärät, verkosto, vesimäärät, talous, hallinto ja tulevaisuus.

Pitkäpään vesiosuuskunnan puheenjohtajan Ilkka Relanderin kanssa käytiin keskustelu 17.10.2019, johon osallistui myös Loviisan Vesiliikelaitoksen johtaja Markku Paakkarinen. Ilkka Relander on muutamaa vuotta lukuun ottamatta ollut mukana perustamassa vesiosuuskuntaa ja ollut mukana sen toiminnassa.

Teutjärven vesiosuuskunnan puheenjohtajan Ossi Lehdon kanssa käytiin keskustelu 22.10.2019. Ossi Lehto ei ole ollut mukana perustamassa vesiosuuskuntaa, mutta on ollut mukana toiminnassa lähes koko ajan. Puheenjohtajana hän aloitti vuonna 2013.

8 TULOKSET

8.1 Pitkään vesiosuuskunta

Talous

Vesiosuuskunnan puheenjohtajan mukaan talous on tasapainossa. Vuosittainen liikevaihto on noin 17 000 €/vuosi. Toimintakuluja on noin 10 000 €/vuosi ja poistoja 16 500€/vuosi. (Johansson 2018.) Tällä hetkellä koetaan, että tuotot kattavat menot. Tilintarkastuksessa käytetään tilintarkastusyhtiö Nexiaa (Relander 2019).

Toimintaan sisältyvät maksut

Pitkään vesiosuuskunnan perittävä käyttövesimaksu on 2,30 €/m³ ja jätevesimaksu 3,20 €/m³. Talous- ja jäteveden perusmaksu on 216 €/vuosi. Liittyminen verkostoon maksaa 7700 €, lisäksi liittyjä maksaa itse kaikki työt ja pumppaamon sekä 300 € liittymismaksun vesiosuuskuntaan. Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa. (Relander 2019.)

Vesijohdon liittymismaksu perustuu aiheutuneisiin rakennuskustannuksiin. Talousveden ja jäteveden laskutus perustuu kulutukseen. Perusmaksut perustuvat hallituksen päätökseen. (Johansson 2018.)

Loviisan Vesiliikelaitokseen hintoihin verrattuna käyttöveden hinta on 0,51 €/m³ ja jätevesi 0,69 €/m³ kalliimpaa. Vesiliikelaitoksen vesiliittymismaksu: omakoti- tai paritalolle on 1535,94 € ja rivi- ja kerrostalolle tai muulle liittymälle 1919,93 €. Jäteveden liittymismaksut omakoti- tai paritalolle 6 x kerrosala x 2,56 € ja rivi- ja kerrostalolle 4 x kerrosala x 2,56 € tai muulle liittymälle 3 x kerrosala x 2,56 €. Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa. (Loviisan Vesiliikelaitos 2015.)

Omaisuus ja velat

Vesiosuuskunnalla on jonkin verran velkaa, josta puolet on vesiosuuskunnan osakkaiden liittymisvelkaa. Velan määrän koetaan olevan täysin hallinnassa ja sitä vähennetään joka vuosi. (Relander 2019.)

Vesiosuuskunnalla ei ole omistuksessa kiinteistöjä, autoja tai rahastoja. Verkostojen ja pumppaamoiden lisäksi omistuksessa on vain joitain yksittäisiä varaosia. (Relander 2019.)

Sopimukset

Sopimusasiat ovat vesiosuuskunnalla kunnossa. Vesiosuuskunnalla on viralliset säännöt. Liittyjien kanssa on tehty kirjalliset liittymissopimukset ja maanomistajien kanssa sijoitus-sopimukset. (Relander 2019.)

Hallinto ja organisointi

Vesiosuuskunnassa on muodostettu lain vaatima hallitus. Vesiosuuskunnan hallitukseen kuuluu kuusi henkilöä ja hallitus kokoontuu 1-4 kertaa vuodessa. Kokouksia koetaan olevan riittävästi. (Johansson 2018.) Pääsääntöisesti hallinto ja organisointi ovat kunnossa. Hallitus tietää tehtävänsä, mutta tehtävät ovat kasaantuneet puheenjohtajan hoidettavaksi.

Henkilöstö

Vesiosuuskunnalla on yksi ulkopuolinen palkattu henkilö kiinteistöhuollosta, joka hoitaa päivystyksen ja suurempia korjaustarpeita. Vesiosuuskunnan toiminnassa on kaksi aktiivista henkilöä. Osuuskunnan henkilöt vanhenevat ja aktiivisten henkilöiden löytyminen tulevaisuudessa on koettu hankalaksi. (Relander 2019.)

Henkilöstöllä koetaan olevan tarpeeksi vesihuollon asiantuntemusta. Lainsäädäntöä seurataan jonkun verran. Koulutuksissa ei kuitenkaan käydä. (Relander 2019.)

Hallinnolliset asiat tuntuivat olevan hyvin hoidossa ja tietyt henkilöt ovat hoitaneet osuuskunnan asioita pitkään. Samojen henkilöiden hoitaessa osuuskunnan asioita niiden hoito tunnetaan hyvin. Kuitenkin paljon tietoa on vain näiden henkilöiden varassa, jolloin heidän jäädessä pois toiminnasta, on riski, että tieto ei siirry toimintaa jatkaville henkilöille.

Osuuskunta voisi ammattimaisen toiminnan takaamiseksi ja henkilöiden kiinnostuksen mukaan lisätä koulutusten määrää, esimerkiksi suorittamalla STM:n vesihygieniapassin. Koulutuksista olisi myös hyötyä osuuskunnan kehittymisen kannalta.

Verkosto

Pitkämpään vesiosuuskunnalla on omistuksessaan verkostoa 13,5 km. Verkosto on rakennettu vuosina 2010-2011 ammattilaisten tekemänä. Putkien materiaalina on käytetty muovia. Verkoston putkien halkaisijat ovat 90 mm, 75 mm, 63 mm, 50 mm ja 40 mm. Verkostoa rakentaessa osuuskunta sai Loviisan kaupungilta kuntaliittymän yhteydessä 96 000 € ja ELY-keskukselta avustusta 30 000 €. (Relander 2019.)

Vesiosuuskunnan puheenjohtajan arvion mukaan putkisto on hyvässä kunnossa eikä korjausvelkaa ole odotettavissa. Muutamia takaiskuventtiilien kansia ja kolme pumppua on vaihdettu. Pinta-anturien kanssa on myös ollut hieman ongelmia. Verkosto sijaitsee noin kahden metrin syvyydessä ja siitä on olemassa verkostokartat. Putkistoja ei huolleta säännöllisesti, mutta pumppaamot pestään ja tarkastetaan vuosittain. Vesimittarien tilanteen koetaan oleva hyvä. Montakaan vesimittaria ei ole vaihdettu ja yksi on tarkistettu. (Relander 2019.)

Vielä tällä hetkellä kiinteistökohtaiset pumppaamot ovat vesiosuuskunnan omaisuutta. Niiden luovuttaminen kiinteistönomistajille on suunnitteilla. Kiinteistön omistajat ovat itse

maksaneet kiinteistöpumppaamot. Tonttijohdot ovat kiinteistön omaisuutta. (Relander 2019.)

Kiinteistön verkoston liittymispiste sijaitsee pääsääntöisesti kuusi metriä pumppaamosta kiinteistöön päin. Jokaisessa kiinteistössä on oma vesimittarinsa, sulkuventtiilit ja takaiskuventtiilit. Sulkuventtiilit löytyvät myös vesiosuuskunnan omalta kartalta. (Johansson 2018.)

Häiriö- ja poikkeustilanteet

Vesiosuuskunnalla ei ole omaa häiriötilannesuunnitelmaa. Kaikilla osakkailla on kuitenkin olemassa vielä vanha kaivo, jolloin veden saaminen on turvattu. Vesiosuuskunnan puheenjohtaja hoitaa itse päivystyksen. Mahdollisissa häiriötilanteissa on mahdollista turvautua ulkopuolisen ammattilaisen apuun. (Relander 2019.)

Tiedottamista hoidetaan sähköpostilla. Se on koettu riittävän tehokkaaksi ja nopeaksi tavaksi. Vesiosuuskunnan alue ei myöskään ole niin suuri, että ovelta ovelle käyminen olisi mahdotonta. (Relander 2019.)

Vaikka sähköposti onkin koettu hyväksi tiedotuskanavaksi, vesiosuuskuntien kannattaisi suunnitella esimerkiksi ryhmätekstiviestimenetelmää tai jotain muuta tehokasta menetelmää tiedonkulun tehostamiseksi.

Asiakastyytyväisyyttä ei aktiivisesti seurata. Tällaisessa tapauksessa palautetta saadaan vain välittömissä tilanteissa ja se on yleensä negatiivista. Palautetta olisi hyvä kerätä aktiivisesti. Sen avulla voidaan toimintaa kehittää parempaan suuntaan. Asiakastyytyväisyyttä voidaan seurata esimerkiksi osuuskunnan kokouksissa, mutta huono kokousaktiivisuus voi rajoittaa palautteen saantia. Kannattaa pohtia toteutettavaksi erillistä asiakastyytyväisyyskyselyä.

Vakuutukset

Vesiosuuskunnalla on voimassa olevat vakuutukset. Vakuutus kattaa ilkivallan, vuotovahingot, myrskyn aiheuttamat vahingot ja rikkoutumisvakuutuksen irtaimistolle, koneille ja laitteille. Rakennusten osalta vakuutettuina ovat hälytyslaitteet, lämmitys sekä sähkö- ja vesihuoltoa palvelevat kiinteät koneet, laitteet, johtimet, putkistot ja sähköpääkeskukset sekä rakennuspaikan piha-alue ja maaperä. (Relander 2019.)

Riskit ja niiden hallinta

Riskienhallintasuunnitelmaa ei ole tehty. Osuuskunnan puheenjohtajan mukaan tulevaisuudessa riskeinä voisi olla, että vesi saastuu matkalla tai Loviisan Vesiliikelaitokselta lähtee saastunutta vettä. Pidemmät sähkökatkot aiheuttavat ongelmia. Lyhyempien sähkökatkojen ajan vesi tulee vielä paineen ansiosta. Ilkivalta on myös mahdollista, esimerkiksi

venttiilien sulkeminen. Vesiosuuskunnan kaivoista vain lapsiperheiden kaivot ovat lukittuna. (Relander 2019.)

Yhteistyö

Vesiosuuskunta tarjoaa kyläyhdistyksen kautta läheisessä saarella oleville mökkiasukkaille mahdollisuuden hakea juotavaksi vesijohtovettä. Yhteistyötä muiden vesiosuuskuntien kanssa ei tehdä. Yhteistyöstä ei kuitenkaan ole kieltäydytty, eikä sitä pidetä kielteisenä vaihtoehtona. (Relander 2019.)

8.2 Teutjärven vesiosuuskunta

Talous

Vesiosuuskunnan vuosittainen liikevaihto on noin 100 000 €/vuosi. Toimintakuluja on noin 64 000 €/vuosi ja poistoja 79 000 €/vuosi. (Johansson 2018.) Talouden koetaan olevan tasapainossa. Tällä hetkellä tulot kattavat pääasiassa menot. Tilintarkastuksessa käytetään tilitoimistoa Tiliässäät Loviisa. (Lehto 2019.)

Toimintaan sisältyvät maksut

Teutjärven vesiosuuskunnan osuuskuntamaksu on 200 €/vuosi. Perittävä käyttöveden maksu on 1,98 €/m³ ja jäteveden maksu 2,76 €/m³. Pelkän vesipostin perusmaksu on 86,35 €/vuosi ja talous- ja jäteveden perusmaksu 345,4 €/vuosi. Liittymismaksu on 15 000 €/kiinteistö, joka sisältää sekä vesi- että viemäriverkoston. Pelkkä vesiposti maksaa 5000 €/kiinteistö. Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa. (Johansson 2018.)

Loviisan Vesiliikelaitokseen verrattuna käyttöveden hinta on 0,19 €/m³ ja jätevesi 0,25 €/m³ kalliimpaa. Loviisan Vesiliikelaitoksen perusmaksut riippuvat mittarikoosta ja ne ovat 102,41-511,98 euroa/vuosi sisältäen sekä käyttöveden, että jäteveden. Vesiliikelaitoksen vesiliittymän liittymismaksut omakoti- tai paritalolle 1535,94 € ja rivi- ja kerrostalolle tai muulle liittymälle 1919,93 €. Jäteveden liittymismaksut omakoti- tai paritalolle 6 x kerrosala x 2,56 € ja rivi- ja kerrostalolle 4 x kerrosala x 2,56 € tai muulle liittymälle 3 x kerrosala x 2,56 €. Hinnat eivät sisällä arvonlisäveroa. (Loviisan vesiliikelaitos 2015.)

Vesiosuuskunnan hinnat ovat olleet samat vuodesta 2014. Hintoja on nostettu vain, jos Loviisan Vesiliikelaitos on nostanut vedenhintaa. Loviisan Vesiliikelaitoksen hinta on myös ollut sama vuodesta 2014. (Lehto 2019.)

Omaisuus ja velat

Vesiosuuskunnalla on jonkin verran velkaa. Velan määrän koetaan olevan hallinnassa ja sitä vähennetään joka vuosi. Velkojen maksuun arvioidaan menevän noin 10 vuotta. Vesiosuuskunnalla ei ole omistuksessa kiinteistöjä, autoja tai mitään rahastoja. (Lehto 2019.)

Sopimukset

Vesiosuuskunnan sopimukset ovat kunnossa. Vesiosuuskunnalla on viralliset säännöt. Liittyjien kanssa on tehty kirjalliset liittymissopimukset ja maanomistajien kanssa sijoitus-sopimukset. (Lehto 2019.)

Hallinto ja organisointi

Vesiosuuskunnassa oli muodostettu lain vaatima hallitus. Vesiosuuskunnan hallitukseen kuuluu seitsemän henkilöä ja hallitus kokoontuu noin kahdeksan kertaa vuodessa. Kokouksia koetaan olevan riittävästi ja niitä järjestetään tarvittaessa. (Johansson 2018.) Hallituksen kokouksissa on käytössä kokouspalkkiot (Lehto. 2019).

Pääsääntöisesti hallinto ja organisointi ovat kunnossa. Hallitus tietää tehtävänsä, mutta tehtävät ovat kasaantuneet puheenjohtajan hoidettavaksi.

Henkilöstö

Vesiosuuskunnalla on yksi palkattu henkilö, joka hoitaa vesiosuuskunnan asioita, huoltoa ja päivystystä. Lisäksi päivätyksistä maksetaan palkkioita. (Lehto 2019.)

Henkilöstöllä koetaan olevan tarpeeksi vesihuollon asiantuntemusta. Lainsäädäntöä seurataan aktiivisesti. Osalla henkilöstöstä on vesityökortti ja puheenjohtajalla on pumppu-huoltokoulutus. Käytössä on myös VEETI-tietojärjestelmä. Osuuskunnan jäsenenä löytyy myös talousasioita hoitava henkilö ja kokenut lvi-insinööri, joka hoitaa karttapäivityksiä tai muita vastaavia asioita. (Lehto 2019.)

Verkosto

Teutjärven vesiosuuskunnalla on omistuksessa verkostoa 35km. Verkosto on rakennettu vuosina 2009-2011 pääosin ammattilaisten tekemänä, mutta myös hieman talkootöinä. Putkien materiaalina on käytetty muovia. Vesiosuuskunnan puheenjohtajan arvion mukaan putkisto on hyvässä kunnossa, eikä korjausvelkaa ole odotettavissa. Vesijohdon halkaisija on 63 mm ja osalta matkaa 75 mm. Viemäriputken halkaisija on 50mm. Rakennusvaiheessa vuosina 2009-2011 on osuuskunta saanut ELY-keskukselta avustusta. (Lehto 2019.)

Kiinteistökohtaiset pumppaamot ovat vesiosuuskunnan omaisuutta. Vesiosuuskunta hoitaa niiden huoltamisen ja niihin liittyvät maksut. Kiinteistökohtaisia pumppaamoja on yhteensä 163 kpl ja linjapumppaamoita 4 kpl. Kiinteistökohtaisten pumppaamoiden huoltoväli on noin 1000 käyttötuntia ja vanhimmat pumppaamot ovat 10 vuotta vanhoja. (Lehto 2019.)

Vuodesta 2013 lähtien verkostoa on pesty ja vuosihuollettu. Vuosihuolto ajoittuu kesäsyyskuulle ja pyritään suorittamaan ennen talvea. Vuosihuollon tekee vesiosuuskunnan puheenjohtaja. Huoltoon sisältyy mm. ylärajakytkennän tarkistus ja normaalista poikkeavien pumpun käyttötuntien seuranta. Eniten ongelmia aiheuttaa kesämökeissä veden käyttämättömyys. Vesimittarit ovat vesiosuuskunnalla tarkkailussa, toistaiseksi niitä ei ole vielä vaihdettu. (Lehto 2019.)

Häiriö- ja poikkeustilanteet

Häiriötilanteita varten on vuoden 2019 loppuun asti voimassa oleva omavalvontaohjelma. Ohjelma on ollut voimassa vuodesta 2014 alkaen. Häiriötilanteita varten osuuskunnan puheenjohtaja päivystää. (Lehto 2019.)

Tiedottaminen hoidetaan sähköpostin, puhelimen ja kirjeiden avulla. Sähköpostilla lähetettyjen tiedotteiden vastausnopeus on huono. Osuuskunta on myös juuri ottanut käyttöön ryhmätekstiviestien lähettämisen. (Lehto 2019.)

Vakuutukset

Vesiosuuskunnalla on toiminnasta aiheutuva vastuu- ja talkoovakuutus. Laitteisto on vakuutettu, myös työntekijä on lakisääteisesti vakuutettu. Vakuutukset sisältävät muun muassa ukkosen aiheuttamat vahingot ja ilkvallan. (Lehto 2019.)

Riskit ja niiden hallinta

Riskienhallinta suunnitelma WSP (Water Safety Plan) on saatu valmiiksi yhteistyössä Porvoon ympäristö- ja terveydensuojelun kanssa joulukuussa 2019. Tulevaisuuden riskinä arvioidaan olevan uusien toimijoiden löytyminen. (Lehto. 2019.)

Yhteistyö

Vesiosuuskunta ei tee yhteistyötä muiden vesiosuuskuntien kanssa. Yhteistyötä tehdään Etelä-Elimäen Vesiosuuskunnan asiakkaiden kanssa. Huolloissa autetaan puolin ja toisin. (Lehto 2019.)

9 LOVIISAN VESILIIKELAITOKSEN EHDOT LIITTYMISELLE

Vesiosuuskuntien toiminnan luovuttamisesta vesihuoltolaitokselle liittyy useimmiten ehtoja. Loviisan Vesiliikelaitoksen johtokunta on vuonna 2019 asettanut alustavia ehtoja vesiosuuskunnille toimintansa luovuttamisesta Loviisan Vesiliikelaitokselle.

Loviisan Vesiliikelaitos ottaa vastaan vesiosuuskunnan runkoputkistot ja linjapumppaamot. Kiinteistön omistajalle tai vesiosuuskunnalle jäävät sivuhaarat, tonttijohdot ja kiinteistökohtaiset pumppaamot. Vesiosuuskunnan putkistojen, pumppaamoiden ja järjestelmän tulee olla toimintakuntoisia ja putkistoista tulee löytyä tarvittavat tiedot. Taloudellisesti vesiosuuskunnan tulee olla velaton tai putkistoon ei saa olla sidottuna velkaa. Putkistoista tulee olla olemassa kirjalliset sijoitussopimukset. (Kaupunginvaltuusto 2019.)

Liittymisen jälkeen vanhat vesiosuuskunnan asiakkaat tekisivät uudet liittymissopimukset Loviisan Vesiliikelaitoksen kanssa. Asiakkailta ei tulla perimään uutta liittymismaksua, mutta he eivät tule saamaan minkäänlaisia korvauksia toiminnan luovuttamisen seurauksena. Jälkeenpäin liittyviltä asiakkailta perittäisiin Loviisan Vesiliikelaitoksen hinnaston mukainen liittymismaksu. Liittyjä hankkii myös itse pumppaamon ja liittymispiste määrittämään runkolinjaan. Runkolinjaksi määriteltäisiin putki, jossa on vähintään kaksi liittymää. Kiinteistön vastuurajapiirros määriteltäisiin aina tapauskohtaisesti. (Kaupunginvaltuusto 2019.)

Mahdollisia kiinteistöpumppaamoiden huoltotoimenpiteitä varten Loviisan Vesiliikelaitos huolehtii vesiosuuskunnan asiakkaille huoltofirman suorittaman huollon kilpailukykyiseen hintaan. Huoltofirma olisi mahdollista saada helposti kiinni puhelinnumerosta. Huoltojen kustannukset tulevat kiinteistön itse hoidettavaksi. Tarvittaessa Loviisan Vesiliikelaitos voisi hakea vesiosuuskuntien liitetyt alueet toiminta-alueeksi tai hakea toiminta-alueen muuttamista (Kaupunginvaltuusto 2019).

10 YHTEENVETO HAASTETTELUISTA

10.1 Työn tavoite

Työn tavoitteena oli kartoittaa hieman vesiosuuskuntien tilannetta ja kykyä luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle. Työn tuloksena molempien vesiosuuskuntien tilanne on kohtalaisen hyvä. Vettä saadaan toimitettua ja jätevedet kerättyä. Tähän pitääkin pyrkiä ja vesihuoltolaissakin veloitetaan kunnallista vesihuoltolaitosta tarjoamaan laatu-kriteerit täyttävää talousvettä asukkaille.

10.2 Talous

Molemmilla vesiosuuskunnilla on kontollaan velkaa, mutta lisää velkaa ei ole odotettavissa ja nykyistä velkaa lyhennetään säännöllisesti. Vaikka vesiosuuskuntien toiminnan ei ole tarkoitus tuottaa voittoa olisi hyvä, että vesiosuuskunnilla olisi jonkun verran rahaa säästössä yllättäviä menoja varten. Taloutta parannettaisiin korottamalla maksuja tai siirtämällä kiinteistöpumppaamot kiinteistöjen hoidettavaksi, jolloin niistä johtuvat kustannukset saataisiin minimoitua.

Ajatuksena voisi myös olla, että Loviisan Vesiliikelaitos ottaisi vesiosuuskuntien velat, mutta korottaisi alueiden perusmaksuja velkojen maksamiseksi. Ei ole reilua korottaa nykyisen vesiliikelaitoksen asiakkaiden perusmaksuja vaan siltä alueelta missä velat ovat muodostuneet. Kumpikaan vesiosuuskunta ei ole odottanut saavansa minkäänlaista rahallista korvausta toiminnan luovuttamisen yhteydessä.

10.3 Toimintaan sisältyvät maksut

Loviisan Vesiliikelaitokseen verrattuna molempien vesiosuuskuntien maksut ovat korkeampia (Taulukko 3). Vesiosuuskunnista Teutjärven vesiosuuskunnan vesi- ja jätevesi ovat Pitkähään vesiosuuskuntaan verrattuna halvempia. Teutjärven vesiosuuskunnan perusmaksu on kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin Pitkähään vesiosuuskunnan perusmaksu.

Suomessa keskimääräinen vedenkulutus on noin 140 l/asukas/vrk (Motiva 2019). Nelihenken perheen vedenkulutus on noin 560 l/asukas/vrk eli vuodessa kulutus on noin 204,4 m³. Loviisan Vesiliikelaitoksen asiakkaana vuosittainen vesilaskun suuruus olisi 1 216,4 €, Pitkähään vesiosuuskunnan asiakkaana 1 320,5 € ja Teutjärven vesiosuuskunnan asiakkaana 1 630,2 €.

Taulukko 3 Vesiliikelaitoksen ja vesiosuuskuntien hintojen vertailu.

	Loviisan Vesiliikelaitos	Pitkään vesiosuuskunta	Teutjärven vesiosuuskunta
Talousvesi käyttömaksu verollinen (alv. 24%)	2,22 €/m ³	2,85 €/m ³	2,46 €/m ³
Talousveden käyttömaksu veroton	1,79 €/m ³	2,30 €/m ³	1,98 €/m ³
Jätevesimaksu verollinen (alv. 24%)	3,11 €/m ³	3,97 €/m ³	3,42 €/m ³
Jätevesimaksu veroton	2,51 €/m ³	3,20 €/m ³	2,76 €/m ³
Talous- ja jäteveden perusmaksu (alv. 24%)	126,99 €/vuosi (20mm mittari)	267,84 €/vuosi	428,3 €/vuosi
Talous- ja jäteveden perusmaksu veroton	102,41 €/vuosi (20mm mittari)	216 €/vuosi	345,4 €/vuosi

10.4 Sopimukset

Vesiosuuskunnilla on vesihuoltolain edellyttämät liittymissopimukset vesiosuuskuntaan liittyneille ja sijoitussopimukset vesiosuuskunnan verkostoille. Myös viralliset ja hyväksytyt säännöt löytyvät molemmista vesiosuuskunnista.

Uudet sopimukset tehtäisiin kuitenkin Loviisan Vesiliikelaitoksen kanssa ja liittymispiste määriteltäisiin runkoputkeen. Molemmilta osuuskunnilta löytyy myös ehtoihin kuuluvat putkistotiedot ja kartat.

10.5 Henkilöstö

Tällä hetkellä molemmissa osuuskunnissa toimivat lähes osuuskunnan perustamisesta asti mukana olleet henkilöt. Vesiosuuskuntien puheenjohtavat tekevät paljon työtä vesiosuuskunnan eteen ja haluaisivat luovuttaa pestinsä eteenpäin, mutta jatkajaa ei tahdo löytyä. Uusien jatkajien saaminen on vesiosuuskuntien suurin ongelma. Jollei uusia toimijoita saada mukaan niin tiedot ja taidot katoavat toiminnasta pois vetäytyvien henkilöiden mukana.

Loviisan Vesiliikelaitokseen liittyessä toiminnasta alkaisi huolehtia alan ammattilaiset, jolloin vapaaehtoisista ei tarvitsisi huolehtia. Negatiivisena asiana kuitenkin suuremmissa kokonaisuudessa ei kuitenkaan ole niin paljon mahdollisuutta keskittyä vain yhteen alueeseen. Kun taas vesiosuuskunnissa toiminta on tiiviimpää ja on mahdollista käyttää enemmän resursseja omaan alueeseensa.

Vaikka vesiosuuskuntien toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, molemmissa osuuskunnissa hälytysten päivystämisestä maksetaan palkkiota. Teutjärven vesiosuuskunnassa

maksetaan myös yhdelle henkilölle palkkaa sekä hallituksen jäsenille kokouspalkkioita. Palkkiot kuulostavat kohtuullisilta vesiosuuskunnan vaatimaan toimintaan nähden.

10.6 Verkosto

Vesiosuuskuntien verkostot ovat hyvässä kunnossa, eikä niihin ole odotettavissa korjaustarpeita. Jos verkostojen keskimääräisenä käyttöikä pidetään yleensä 50 vuotta, on verkostoilla vielä lähes 40 vuotta käyttöikää jäljellä. Pumppujen käyttöikä pidetään yleensä 10-15 vuotta ja pumppaamoiden rakenteiden käyttöikä 20-50 vuotta. Joten pumppaamoilla on vielä monia käyttövuosia jäljellä. Verkostot kuitenkin sijaitsevat maan alla, joten niiden todellinen kunto ja saneeraustarpeet ovat vain arvioitavissa. Arviointia voi tehdä suuntaa antavasti erilaisten tietojen pohjalta. Mekaanisten vesimittarien käyttöikä voidaan pitää noin 10:n vuotta. Vesimittareita ei kummassakaan osuuskunnassa ole vaihdettu eikä mitenkään järjestelmällisesti tarkistettu. Mittareiden käyttöikä alkaa kuitenkin olla täynnä, joten ne olisi hyvä vaihtaa. Vaihtaminen olisi järkevää toteuttaa toiminnan luovuttamisen yhteydessä.

Vesiosuuskunnat haluaisivat myös luovuttaa kiinteistökohtaiset pumppaamot Loviisan Vesiliikelaitokselle, mutta Loviisan Vesiliikelaitos puolestaan ei ole halukas ottamaan niitä vastaan. Puolestaan Loviisan Vesiliikelaitos on luvannut hoitaa kiinteistöpumppaamoille huoltajan, mutta kustannukset tulisivat kiinteistönomistajan hoidettavaksi. Vesiosuuskuntien hallussa on niin paljon kiinteistökohtaisia pumppaamoita, että Loviisan Vesiliikelaitoksella ei ole resursseja ottaa niitä kaikkia hoidettavaksi.

Myös laitteistoja on hyvä tarkkailla säännöllisesti, mielellään jopa viikoittain tai päivittäin. Säännölliset huollot takaavat, että laitteisto pysyy hyvässä kunnossa ja isommilta vahingoilta voidaan välttyä. Ennaltaehkäisy tulee useimmiten halvemmaksi kuin syntyneiden vahinkojen korjaaminen. (Isomäki, Valve, Kivimäki, Lahti 2017, 53.)

10.7 Yhteistyö

Jos toiminnan luovuttaminen ei ole vielä ajankohtaista, voisi lyhyellä tähtämellä vesiosuuskuntien tilaa parantaa ja toimintaa turvata lisäämällä ulkoisten palveluiden käyttöä. Pitkällä tähtämellä tämä ei kuitenkaan ole järkevää, vaan tulisi keksiä keinoja resurssien lisäämiseen. Tämä ei automaattisesti tarkoita yhdistämistä Loviisan Vesiliikelaitoksen kanssa vaan yhteistyötä voisi tapahtua myös toisen vesiosuuskunnan kanssa.

Loviisan alueella on useampia vesiosuuskuntia, jotka voisivat keskenään perustaa oman paikallisyhdistyksen. Tämän avulla vesiosuuskunnat voisivat tukea toisiaan ja jakaa palveluita sekä osaamista. Mahdolliset koulutukset on helpompi järjestää isommalle ryhmälle ja

suurempia hankintoja voitaisiin tehdä yhdessä. Paikallisyhdistyksessä vesiosuuskunnat voisivat myydä toisilleen tai ulkopuolelle palveluita.

Molemmat osuuskunnat tarjoavat palveluita myös osuuskunnan ulkopuolelle. Toiminnan luovuttamisen myötä ei voida pitää varmana, että ulkopuolisille tarjottuja palveluja jatketaisiin.

Molemmat osuuskunnat pitävät mahdollisena, että vesiosuuskunta voisi jatkaa toimintaansa kiinteistöpumppaamoiden hoitamisella. Jolloin osuuskunnan velat voisivat jäädä osuuskunnan hoidettavaksi, eivätkä ne siirtyisi yhdistymisen seurauksena. Eikä vesiosuuskuntien tarvitsisi luovuttaa kiinteistökohtaisia pumppaamoita kiinteistöjen hoidettavaksi.

10.8 Toiminta-alueet

Pitkähän vesiosuuskunnalla ei ole vesiosuuskunnan toiminta-aluetta. Vesihuoltolain mukaan kunnan alueella toimivien vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen. (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 7 §). Liittymisen jälkeen Loviisan Vesiliikelaitos voisi hakea Pitkähän vesiosuuskunnan kiinteistöjen rajaamaa aluetta osaksi toiminta-alueitaan.

Teutjärven vesiosuuskunnan toiminta-alueella ei ole kaikkia kiinteistöjä liitetty verkostoon. Loviisan Vesiliikelaitokseen liittyessä voisivat niin sanotut pakkoliitokset tulla kyseeseen. Vesihuoltolain mukaan kunnanviranomaisen hyväksyessä toiminta-alueen tulee määrittää alueet, joiden kiinteistöjen tulee liittyä vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston tai viemäriverkoston piiriin (Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014, 8 §). Ympäristönsuojelun kannalta olisi tavoiteltavaa saada kaikki ympärivuoden asuttavat kiinteistöt kunnan viemäriverkoston piiriin.

10.9 Verot

Verotukseen liittyviin asioihin on vaikea ottaa kantaa. Varainsiirtoverolta voitaisiin hyvin välttyä, koska vesiosuuskunnilla ei ole hallussaan arvopapereita tai kiinteistöjä. Arvonlisäverolliseksi voi joutua liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palveluiden myynnistä. (Lehti 2019.)

Arvonlisäverolliseksi joutuminen on mahdollista silloin kun kaupassa siirtyy tavaroita tai palveluita. Liitetoimintakaupassa tämä on mahdollista. Poikkeus on kuitenkin arvonlisäverolain 19a §. (Lehti 2019.) Arvonlisäverotuksen asettama vaatimus voisi tältä osin hyvin täytyä, jolloin veroseuraamuksia ei tulisi.

Arvonlisäverolain 19a § mukaan myyntinä ei pidetä liikkeen tai sen osan luovutuksen yhteydessä tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen luovuttamista liiketoiminnan jatkajalle, joka ryhtyy käyttämään luovutettuja tavaroita ja palveluja vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen.

(Arvonlisäverolaki 1501/1993, § 19a.)

Veroasioihin voi hakea apua verottajalta ennakkollisen keskustelun osalta. Jos ennakkollisessa keskustelussa on mahdollista selvittää verokysymykset, niin ennakkoratkaisulta voidaan välttyä. Verohallinto toimittaa ennakkollisesta keskustelusta ja siinä tehdyistä johtopäätöksistä muistion, joka on käytännössä Verohallintoa sitova. (Lehti 2019.) Kun vesiosuuskunnilla ei pääasiassa ole putkistojen lisäksi minkäänlaisia omaisuuksia, voisi ennakkollinen keskustelu olla järkevä lähestymistapa veroasioihin.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vesiosuuskuntien toiminnan luovuttaminen Loviisan Vesiliikelaitokselle on pitkä ja aikaa vievä prosessi. Se on kuitenkin realistisesti mahdollista toteuttaa ja ehdoista voidaan päästä sopuun. Suurimpana vaikeutena yhteisymmärrykseen pääsemiseksi on vesiosuuskuntien velat ja Loviisan Vesiliikelaitoksen haluttomuus ottaa vastaan kiinteistökohtaisia pumppaamoita.

Tällä hetkellä Loviisan Vesiliikelaitos myy teknisesti vettä molemmille vesiosuuskunnille. Yhdistyminen olisi helppo toteuttaa, koska putkistot ovat jo olemassa ja Loviisan Vesiliikelaitos toimii jo yhdessä vesiosuuskuntien kanssa. Loviisan Vesiliikelaitos kuitenkin saa jo tuottoa vedestä, jota se myy vesiosuuskunnille. Yhdistymisessä Loviisan Vesiliikelaitos saisi uusia asiakkaita, mutta myöskin työn määrä lisääntyisi.

Kun Loviisan alueen vesihuolto hoidettaisiin samasta paikasta, vesihuoltokenttä selkeytyy, eivätkä asukkaat olisi eriarvoisessa asemassa. Veden ja jäteveden hinta on vesiosuuskunnissa kalliimpaa kuin Loviisan Vesiliikelaitoksella. Yhdistyminen voisi mahdollisesti vaikuttaa vedenhintaan laskevasti.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä toiminnan luovuttaminen vaatisi ja kuinka hyvin vesiosuuskunnat täyttävät asetettuja vaatimuksia. Seuraavaksi olisi tärkeää löytää ehdot, joihin molemmat osapuolet ovat tyytyväisiä. Jos toiminnan luovuttamisesta ei päästä yhteisymmärrykseen, todennäköisesti vesiosuuskunnat jatkavat vielä muutaman vuoden toimintaansa täysin itsenäisinä. Kuitenkin hyvin todennäköisesti toiminnan luovuttaminen tulee uudestaan kyseeseen myöhemmin. Tällä hetkellä, kun vesiosuuskuntien tila on kutakuinkin vakaa, eikä suuria investointeja ole odotettavissa, voisi toiminnan luovuttaminen olla vähitellen järkevää. Yhdistymisen jälkeen Loviisan Vesiliikelaitoksella ja vesiosuuskunnilla olisi hyvä mahdollisuus toiminnan kehittämiseen yhdessä. Toiminnan kehittämistä voisi olla esimerkiksi etäluettavien vesimittarien käyttöönotto.

Kiinnostavaa tulevaisuudessa on nähdä muuttuvatko toiminnan luovuttamisen vaatimukset ja kuinka niistä päästään sopuun sekä kuinka nopeasti ensimmäinen vesiosuuskunta luovuttaa toimintansa Loviisan Vesiliikelaitokselle.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Katko, T. 2013. Hanaa! Suomen vesihuolto – kehitys ja yhteiskunnallinen merkitys. Helsinki: Nord Print.

Pimiä, N. 2019. Vesihuollon rakennemuutos – esimerkkejä osuuskunnista. Vesitalous 6/2019, 28-31.

Elektroniset lähteet

Edilex 2014. Ohjeita rakennusten jälleenhankinta-arvoasetuksen soveltamisesta [viitattu 12.12.2019]. Saatavissa: https://www.edilex.fi/verohallinnon_ohjeet/2014_0101.html

Edilex 2017. Kiinteistöinvestointien arvonlisäverotus [viitattu 12.12.2019]. Saatavissa: https://www.edilex.fi/verohallinnon_ohjeet/2017_0530.html#3%20Tarkistus-kausi%20ja%20tarkistusvuosi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2010. Vesihuolto-osuuskunta [viitattu 20.9.2019]. Saatavissa: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/86267/1_2010Vesiosuus-kunta.pdf?sequence=3

Isomäki, E., Valve, M., Kivimäki, A-L. & Lahti K 2017. Pienten pohjavesilaitosten ylläpito ja valvonta. Suomen ympäristökeskus [viitattu 18.11.2019]. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38828/YO_PIPOT_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Johansson, R 2017. Loviisan kaupunki vesihuollon kehittämissuunnitelma [viitattu 21.10.2019]. Saatavissa: <https://www.loviisa.fi/vesiliikelaitos/luonnos-loviisan-vesihuollon-kehittamissuunnitelmasta/>

Jätevesiopas 2019. Jätevedenkäsittelyn lainsäädäntö. Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry [viitattu 20.11.2019]. Saatavissa: <https://vesiensuojelu.fi/jatevesi/etusivu/lainsaadanto-pahkinankuoressa/>

Kaski, A 2017. Pienet vesiosuuskunnat vaikeuksissa velvoitteiden kanssa – "Ei niitä enää talkoilla pystytä hoitamaan" [viitattu 9.9.2019]. Yle.fi. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9482052>

Kaupunginvaltuusto 2019. Pöytäkirja. Loviisan kaupunki [viitattu 18.10.2019]. Saatavissa: <http://julkaisu.loviisa.fi/FIN/kokous/20195414.PDF>

- Kettumäki, A 2016. Veden hinta on monen asian summa – maaseudun vesiosuuskunta saa talkootyölleen vastinetta [viitattu 9.9.2019]. Yle.fi. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8778885>
- Kuntaliitto 2007. Kunnat ja vesihuolto huomisen Suomessa. Kuntaliiton kannanotto [viitattu 17.12.2019]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/402209-Luukkonen-henna-vesiosuuskunnat-kuntien-vesihuoltolaitokset.html>
- Lehto, J. & Holopainen, T 2019. Osuuskunnan perustajan opas. Osuustoimintakeskus Pellervo Ry [viitattu 18.11.2019]. Saatavissa: <https://perustajanopas.pellervo.fi/>
- Lepola, K 2013. Vesihuoltolaitosten arvonmääritys – verkostojen jälleenhankinta-arvon määrittäminen yhtenevin periaattein. Tampereen teknillinen yliopisto. Diplomityö [viitattu 31.10.2019]. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/123456789/21981/le-pola.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Loviisan kaupunki 2019. Kaupunki ja päätöksenteko [viitattu 5.9.2019]. Saatavissa: <https://www.loviisa.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/tietoa-loviisasta/faktat/>
- Loviisan Vesiliikelaitos 2015. Uusi hinnasto 1.1.2015 alkaen [viitattu 18.10.2019]. Saatavissa: <https://www.loviisa.fi/vesiliikelaitos/wp-content/uploads/sites/2/2017/02/hinnasto-2015.pdf>
- Luukkonen, H 2013a. Vesiosuuskunnat, kuntien vesihuoltolaitokset ja kunnat. Kuntaliitto [viitattu 11.9.2019]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/402209-Luukkonen-henna-vesiosuuskunnat-kuntien-vesihuoltolaitokset.html>
- Luukkonen, H 2013b. Vesihuoltolaitosten yhteistyön kehittäminen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus [viitattu 19.9.2019]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-257-877-8>
- Luukkonen, H 2014a. Vesihuoltolaitosten yhdistäminen –prosessin vaiheet. Kuntaliitto [viitattu 23.9.2019]. Saatavissa: <https://docplayer.fi/7611118-Vesihuoltolaitosten-yhdistaminen-prosessin-vaiheet-vesiosuuskunnat-kuntien-vesihuoltolaitokset-ja-kunnat-opas.html>
- Luukkonen, H 2014b. Vesihuoltolaitosten yhdistyminen: liiketoimintakauppa. Kuntaliitto [viitattu 25.9.2019]. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Y%20Liiketoimintakauppa.pdf>
- Luukkonen, H 2014c. Vesihuollon organisointi kunnissa ja vesiosuuskunnat. Kuntaliitto [viitattu 11.10.2019]. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/02Vesihuollon%20organisointi%20ja%20vesiosuuskunnat.pdf>

Maa- ja metsätalousministeriö 2012. Valtakunnallinen viemäröintiohjelma [viitattu 19.9.2019]. Saatavissa: https://mmm.fi/documents/1410837/1720912/MMM_viemarointiohjelma_4_2012.pdf/bc265cdf-dffb-4482-bc7d-fad1df486ecd/MMM_viemarointiohjelma_4_2012.pdf.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö 2015. Vesihuoltolakiopas 2015 [viitattu 20.9.2019]. Saatavissa: https://mmm.fi/documents/1410837/1720364/MMM_5_2015.pdf/383bfb97-d522-49de-9602-46fbb958cb4a

Motiva 2019. Vedenkulutus [viitattu 27.1.2020]. Saatavissa: https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona/vedenkulutus

Mynttinen, M., Taipale, P 2007. Kuntaliitto [viitattu 26.9.2019]. Saatavissa: https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona/vedenkulutushttp://docplayer.fi/9871787-Kuntien-ja-osuuskuntien-yhteisty-ovesihuoltopalveluissa.html

Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi 2018. WSP:n riskitaulukko [viitattu 10.12.2019]. Saatavissa: https://wspssp.fi/Wsp/Content/documents/WSP_ohje.pdf

Ryynänen, A 2003. Selvitys vesiyhtymien toiminnasta Lounais-Suomen alueella. Lounais-Suomen ympäristökeskus [viitattu 10.9.2019]. Saatavissa: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/134620/MO11_2003.pdf?sequence=12

Suomen vesihuolto-osuuskunnat 2019. Vesihuolto-osuuskunnan perustamine [viitattu 21.10.2019]. Saatavissa: http://www.svosk.fi/Tietoa_Perustaminen.htm

Suomen Vesilaitosyhdistys ry 2017. Vesihuoltolaitosten maksuja koskevat ohjeet ja suositukset [viitattu 26.9.2019]. (maksullinen)

Suomen Vesiosuuskuntien liitto 2019. Mikä on vesiosuuskunta? [viitattu 8.11.2019]. Saatavissa: <http://www.vesiosuuskunnat.fi/index.php?cat=31&lang=fi&mstr=30&project=>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Talousveden toimenpideohjelma - Water Safety Plan [viitattu 8.11.2019]. Saatavissa: <https://stm.fi/talousveden-toimenpideohjelma>

Takala, A 2007. Vesiyhtymien toiminnan kehittäminen. Diplomityö. Tampereen teknillinen yliopisto. Diplomityö [viitattu 18.12.2019]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201412233319>

Takala, A 2008. Vesiyhtymien toiminnan kehittäminen. Lounais-Suomen Ympäristökeskus [viitattu 19.9.2019]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-3056-4>

Valvira 2020. Vesityökortti [viitattu 24.1.2020]. Saatavissa: <https://www.valvira.fi/ymparisto-terveys/terveydensuojelu/vesityokortti>

Vero 2010. Arvonlisäverollisen toiminnan lopettaminen ja konkurssi [viitattu 1.11.2019]. Saatavissa: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48656/arvonlisaverollisen-toiminnan-lopettami/>

Vero 2017. Toiminnan lopettaminen - osakeyhtiö ja osuuskunta [viitattu 1.11.2019]. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/perustaminen-ja-muutokset/toiminnan-lopettaminen/osakeyhtio-ja-osuuskunta/>

Vero 2019a. Varainsiirtovero [viitattu 25.9.2019]. Saatavissa: <https://www.vero.fi/henki-loasiakkaat/asuminen/varainsiirtovero/>

Vero 2019b. Ennakollinen keskustelu palvelee haastavissa verokysymyksissä [viitattu 2.10.2019]. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/ennakollinen-keskustelu-palvelee-haastavissa-verokysymyksiss%C3%A4/>

Wavin 2018. Jätevesilaki astuu pian voimaan – ovatko mökkisi tai talosi jätevesiratkaisut lain vaatimassa kunnossa? [viitattu 20.11.2019]. Saatavissa: <https://www.jatevedet.fi/ajankohtaista/126-jatevesilaki-astuu-pian-voimaan-ovatko-mokkisi-tai-talosi-jatevesiratkaisut-lain-vaatimassa-kunnossa>

Ympäristö 2016. Vesilain mukainen lupa eli vesilupa [viitattu 23.9.2019]. Saatavissa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Luvat_ilmoitukset_ja_rekisterointi/Vesilupa

Lait, asetukset, säädökset

Arvonlisäverolaki 1501/1993.

Laki vesihuoltolain muuttamisesta 681/2014.

Laki vesihuollon tukemisesta 686/2004.

Maakaari 540/1995.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.

Osuuskuntalaki 421/2013.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta 683/2017.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygienisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta 1351/2006.

Talousvesiasetus 461/2000.

Terveydensuojelulaki 763/1994.

Terveydensuojeluasetus 1280/1994.

Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä 888/2006.

Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla 157/2017.

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta 713/2014.

Varainsiirtoverolaki 931/1996.

Vesihuoltolaki 119/2001.

Vesilaki 587/2011.

Ympäristönsuojeluasetus 1791/2009.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014.

Suulliset lähteet

Lehti, M 2019. Verotuksen näkökulma vesihuoltolaitosten yhdistymisiin. Luento Vesilaitosyhdistyksen koulutuksessa näkökulmia vesihuoltolaitosten yhdistämiseen 1.10.2019.

Lehto, O 2019. Puheenjohtaja. Teutjärven vesiosuuskunta. Haastattelu 22.10.2019.

Lähdevuori, I 2019. Vesihuoltolaitosten yhdistäminen yritysjärjestelyn näkökulmasta. Luento Vesilaitosyhdistyksen koulutuksessa näkökulmia vesihuoltolaitosten yhdistämiseen 1.10.2019.

Relander, I 2019. Puheenjohtaja. Pitkävään vesiosuuskunta. Haastattelu 17.10.2019.

Tiainen, A 2019. Näkökulmia vesihuoltolaitosten yhdistämiseen. Luento Vesilaitosyhdistyksen koulutuksessa näkökulmia vesihuoltolaitosten yhdistämiseen 1.10.2019.

Muut lähteet

Loviisan kaupunki 2018. Loviisan vesiliikelaitos. Esite.

Johansson, R 2018. Loviisan kaupunki/Vesiliikelaitos vesiosuuskuntaselvitys. Loviisan Vesiliikelaitos. Kyselylomake.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake vesiosuuskunnille

Liite 2. Pitkävään vesiosuuskunnan toiminta-alueen vahvistamisesta – lehtiartikkeli

Liite 3. Teutjärven vesiosuuskunnan toiminta-alue

Liite 4. Pitkävään vesiosuuskunnan verkostokartta

Liite 5. Teutjärven vesiosuuskunnan verkostokartta

Liite 1. Kyselylomake vesiosuuskunnille

Toiminta

Milloin ja miten verkostot on rakennettu? Onko rakennettu talkootyöllä?

Miten ylläpito on toteutettu? Onko ollut säännöllistä?

Onko korjausvelkaa arvioitavissa?

Miten dokumentointi (verkostot, hallinto, ylläpito) on toteutettu? verkostokuvat

Häiriötilanteiden hoito? Onko häiriötilannesuunnitelmaa? onko päivystystä?

Kuinka osakkaita tiedotetaan?

Onko valmiussuunnitelma?

Riskikartoitus? Riskit tulevaisuudessa? Riskienhallintasuunnitelma WSP?

Kiinteistöt

Onko kiinteistökohtaisia pumppaamoita? Kuuluvatko vesiosuuskunnalle?

Liittymättömien kiinteistöjen määrä? Arvio

Sopimukset

Millaiset ovat liittymissopimusten sopimusehdot?

Onko sijoitussopimuksia?

Onko vesiosuuskunnalle omat säännöt?

Talous

Osuuskunnan omaisuus (kiinteä osuuskunnalle kuuluva omaisuus ja rahastot?)

Onko vesiosuuskunnan omistuksessa autoja, kiinteistöjä tms?

Onko osuuskunnalla minkäänlaisia vakuutuksia?

Saako henkilöstö palkkaa tai palkkiota?

Kustannusvastaavuus? Onko maksut kattaneet menot?

Onko ylijäämää? mitä tehdään?

Tämän hetkiset liittymismaksut? Käyttömaksut? Perusmaksut?

Muita

Ajatuksia yhdistymisen hyödyistä, haitoista tai eduista?

Kiinteistöpumppaamot? kuka hoitaa? haluaisivat päästä eroon koko toiminnasta.

Tarjotaanko palvelua ulkopuolisille?

Lainsäädännön seuranta? Käydäänkö koulutuksissa?

Onko ajatusta jatkaa toimintaa vesiosuuskunnan purkamisen jälkeen? esim. huoltaa kiinteistöpumppaamoita?

Oletko ollut perustamassa vesiosuuskuntaa?

Jos nyt saisit valita toisin, liittyisitkö vesiosuuskuntaan ja sen toimintaan? Oliko hanke kannattava?

Käytetäänkö ulkoistettuja palveluita?

Onko yhteistyötä muiden vesiosuuskuntien kanssa?

Liite 2. Pitkään vesiosuuskunnan toiminta-alueen vahvistamisesta - lehtiartikkeli

vko 6 n:o 11 LOVIISAN SANOMAT Perjantai 8. helmikuuta 2013

Vain vapaaehtoisesti hankkeeseen lähteneet mukaan Pitkään vesiosuuskunta hakee toiminta-alueen vahvistamista

■ Pitkään vesiosuuskunta hakee toiminta-alueen vahvistamista osuuskuntaan jo kuuluville ja liittymismaksun maksaneille 55 kiinteistölle. Hakemus on parhaillaan lausuntokierroksella. Asia etenee teknisen lautakunnan kautta aina kaupunginvaltuustoon saakka.

–Alue on tarkasti rajattu, sillä emme halua pakottaa mukaan ketään. Mukaan tulevat vain ne, jotka ovat osuuskuntaan vapaaehtoisesti liittyneet, projektia vesiosuuskunnassa vetänyt **Kari Markkula** kertoo.

Yleensä toiminta-alue muodostetaan ympäröimällä alue väljästi. Pitkäässä on tehty toisin, eli piirretty alue mukana olevien kiinteistöjen mukaan.

Markulan mukaan alueella on jonkin verran kiinteistöjä, jotka eivät ole halunneet liittyä vesiosuuskuntaan.

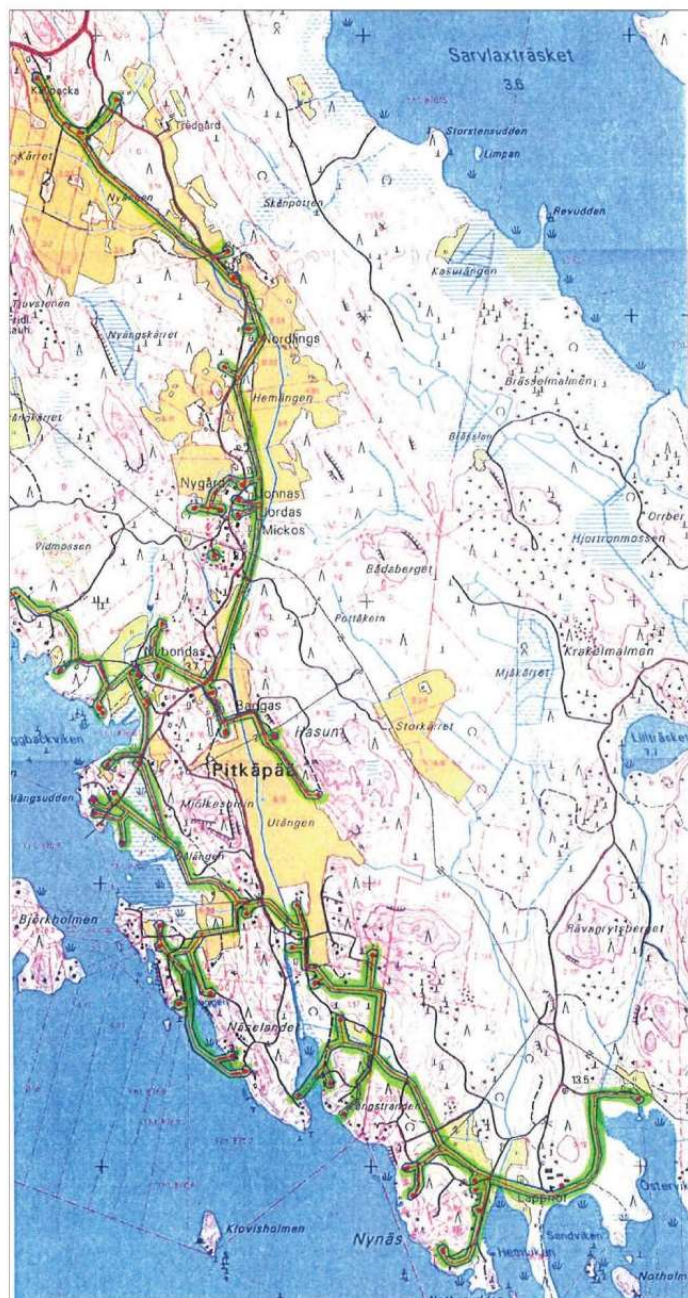
–Suurin osa kiinteistöistä on täällä vapaa-ajanasuntoja. Vakituksia asuntoja on 44. Asukaskanta on myös vanhaa, joten asian saavat aikaan hoitaa lapset tai uudet omistajat. Muutama kysely liittymismahdollisuudesta on jo tullutkin, kun kiinteistö on vaihtanut omistajaa.

Pitkääseen perustettiin vesiosuuskunta paitsi voimaan tulleen jätevesiasetuksen, myös radonpitoisen talousveden vuoksi. Vesiosuuskunta hoitaa niin vesi- kuin jätevesijärjestelytkin kokonaispakkettina 10 400 euron hinnalla.

Myöhemmin liittyville kustannukset ovat korkeammat. Pelkästään runkoputkeen liittyminen maksaa 7 000 euroa. Esimerkiksi pumpun kiinteistön omistaja joutuu itse hankkimaan.

Kustannusten nousu johtuu siitä, että hankkeelle ei ole enää saatavissa valtion tai kaupungin avustusta.

Markkula kertoo vesiosuuskunnan olevan nyt lähes valaton. Rakennusaikaista 200 000 euron lainaa, jonka kaupunki takasi, ei nostettu ko-

konaan. Kolme kiinteistöä maksaa omaa osuuttaan vesiosuuskunnalle kymmenen vuoden laina-ajalla, joten velkaa osuuskunnalla on enää noin 50 000 euroa.

Toiminta-alue selkeyttää vastuut

Loviisan kaupungin vesihuoltopäällikön **Markus Lindroosin** mukaan toiminta-alueen vahvistamista voi esittää joko vesiosuuskunta itse tai kunta.

Lindroosin mukaan vesiosuuskunnan kannalta vahvistettu toiminta-alue selkeyttää vastuut: vesihuollosta vastaaminen ja sen hoito kuuluvat vahvistuksen jälkeen selkeästi vesiosuuskunnalle.

Lindroosin mukaan vahvistettuja toiminta-alueita on uuden Loviisan alueella kymmeniä. Niistä suurin osa vahvistettu jo vanhojen kuntien aikana. Uuden Loviisan aikana on vahvistettu toiminta-alue Liljedalissa.

Mikäli Pitkään alue vahvistetaan ja verkoston läheisyyteen rakennetaan lisää kiinteistöjä, on Lindroosin mukaan mahdollista, että ne joutuvat liittymään vesiosuuskuntaan. Jokainen tilanne kuitenkin katsotaan tapauskohtaisesti.

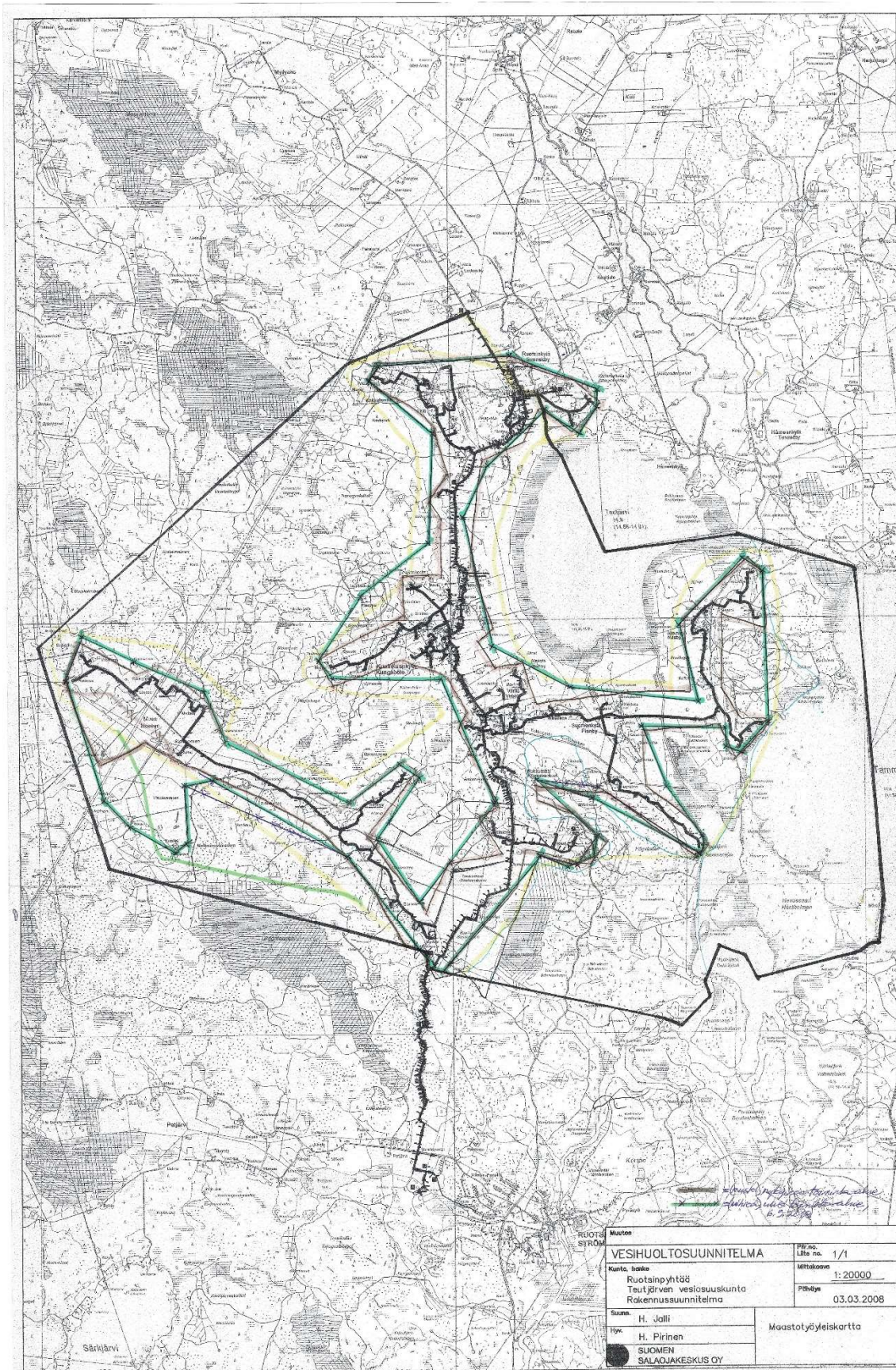
–Mikäli tehdään uudisrakennuksia ja putket ovat viereissä, verkostoon liitytään yleensä mielellään.

Mikäli uusi kiinteistö nousee toiminta-alueen sisälle, kiinteistön omistaja voi myös vaatia, että vesiosuuskunta liittyy kiinteistön verkostoonsa.

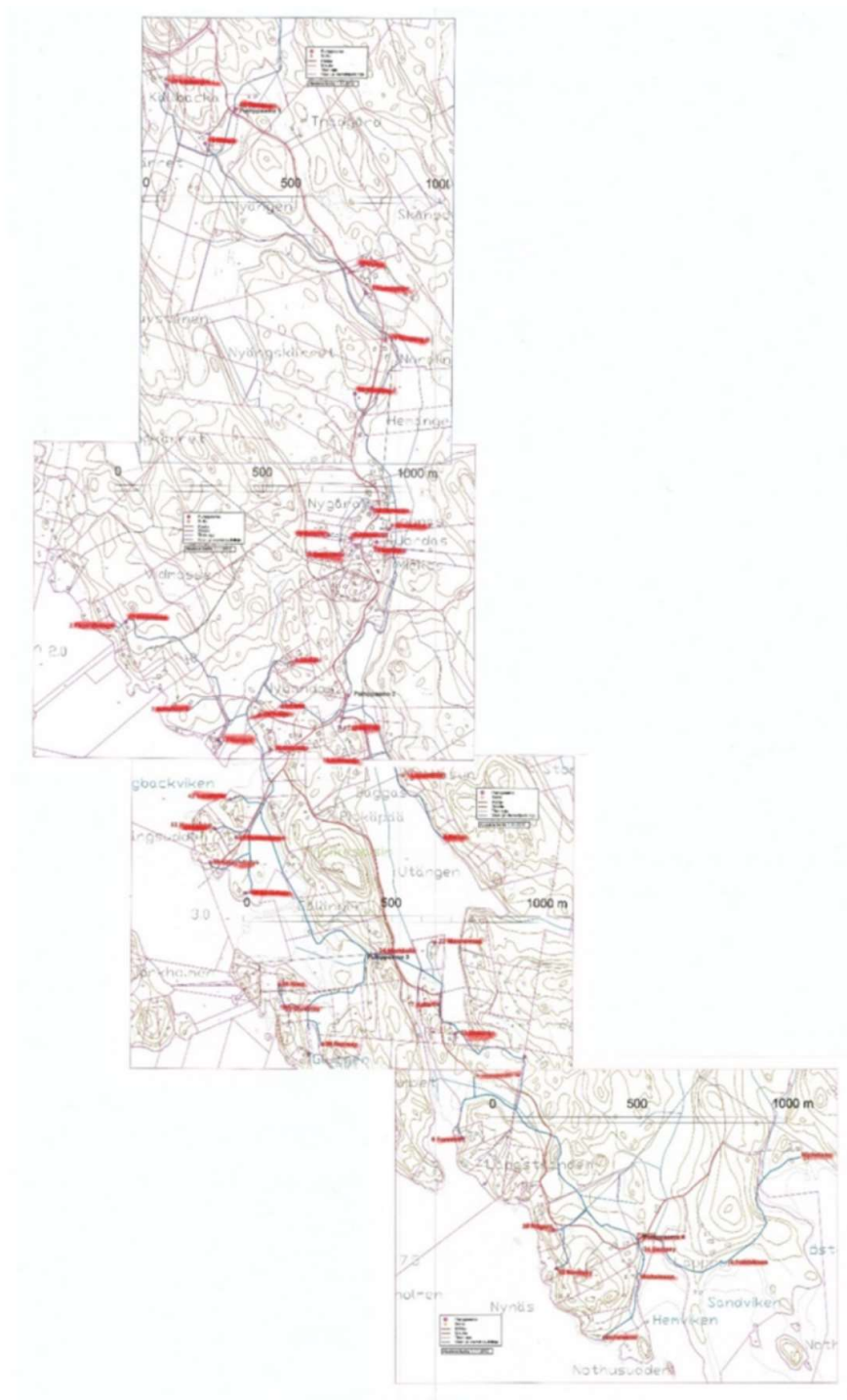
Lindroos kuitenkin huomauttaa, että Pitkään vesiosuuskunnan hakemus koskee vain jo rakennettua verkostoa ja siihen liittyneitä kiinteistöjä. (MI)

Kari Markkula on piirtänyt karttaan vesiosuuskunnan toiminta-alueen rajat.

Liite 3. Teutjärven vesiosuuskunnan toiminta-alue (Lehto, O 2019)

Liite 4. Pitkään vesiosuuskunnan verkostokartta (Relander, I 2019)

Liite 5. Teutjärven vesiosuuskunnan verkstokartta (Lehto, O 1919)

